RNI NO. MAHMAR/2020/84035

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

गुरूवार ०९ ऑक्टोबर २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : २०० | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-

Thursday, 09 October 2025 | Year : 5 | Issue : 200 | Daily | Rate: Rs. 5/-

राकेश किशोर यांच्याविरुद्ध अवमानना खटला होणार ...

अ‍ॅटर्नी जनरलकडून परवानगी मागितली

नवी दिल्ली : सोमवारी सर्वोच्च न्यायालयात झालेल्या सुरक्षेत मोठी चूक झाल्यानंतर, कायदेशीर कारवाईची तयारी सुरू झाली आहे. एका वकिलांनी अ‍ॅटर्नी जनरल आर. वेंकटरमणी यांना वकील राकेश किशोर यांच्याविरुद्ध फौजदारी अवमानना खटला सुरू करण्याची परवानगी देण्याची विनंती केली आहे. सोमवारी सर्वोच्च न्यायालयाच्या कामकाजादरम्यान 71 वर्षीय वकिलाने सरन्यायाधीश बी.आर. गवई यांच्यावर बूट फेकण्याचा प्रयत्न केला आणि ओरडून म्हटले की, 'आम्ही सनातनचा अपमान सहन करणार नाही.' ही घटना खुल्या न्यायालयात घडली, ज्यामुळे उपस्थित सर्वांना धक्का बसला. या घटनेनंतर, बार कौन्सिल ऑफ इंडियाने किशोर यांचा बार परवाना तात्काळ निलंबित केला.

वकील सुभाष चंद्रन केआर यांनी अ‍ॅटर्नी जनरलना लिहिलेल्या पत्रात अशी मागणी केली आहे की किशोर यांच्या कृतीमुळे केवळ न्यायालयाची प्रतिष्ठाच कमी होत नाही तर न्याय प्रशासनात 'गंभीर हस्तक्षेप' देखील होतो. त्यांनी हे सर्वोच्च न्यायालयाची प्रतिष्ठा कमी करण्याचा आणि संविधानाचा अपमान करण्याचा प्रयत्न असल्याचे वर्णन केले. कायद्यानुसार, जर न्यायालय स्वतः अवमानाची घटना पाहत असेल तर ते थेट कारवाई करू शकते. तथापि, जर इतर कोणी अशी कार्यवाही सुरू करू इच्छित असेल तर त्यांनी अ‍ॅटर्नी जनरल किंवा सॉलिसिटर जनरलची परवानगी घ्यावी.

अल्पवयीन मुलाने माध्यमांमध्ये सरन्यायाधीशांविरुद्ध अपमानास्पद टिप्पणी केली आणि आपल्या कृत्याबद्दल कोणताही पश्चात्ताप व्यक्त केला नाही. वकिलाने असा युक्तिवाद केला की या वृत्तीमुळे न्यायालयाची बदनामी करण्याचा आणि जनतेचा विश्वास कमी करण्याचा हेतू दिसून येतो.

यापूर्वी, 'मिशन आंबेडकर'चे संस्थापक यांनी धार्मिक वक्ते अनिरुद्धाचार्य (अनिरुद्ध राम तिवारी) आणि युट्यूबर अजित भारती यांच्याविरुद्ध अवमान कारवाईची मागणी करणारे अ‍ॅटर्नी जनरल यांना पत्र लिहिले होते, त्यांनी हल्ला भडकवण्यात भूमिका बजावल्याचा आरोप केला होता

कीर्ती गवईंचे यांनी संविधान वाचवण्याचे आवाहन

सरन्यायाधीश बीआर गवई यांच्यावर एका वकिलाने केलेल्या बहिणीने वस्तू फेकण्याच्या प्रयत्नाबद्दल, सीजेआय बीआर गवई यांच्या बहिणी कीर्ती गवई म्हणाल्या, 'सर्वोच्च न्यायालयाच्या आत सीजेआयवर झालेला हल्ला वैयक्तिक नाही. हा संविधानावर हल्ला आहे. संविधान ही आमची सर्वोच्च प्राथमिकता आहे आणि त्याचे रक्षण करणे ही आमची जबाबदारी आहे...'

बिहार काँग्रेस अध्यक्ष राजेश राम मंगळवारी भारताचे सरन्यायाधीश बीआर गवई यांच्यावर एका वकिलाने बूट फेकण्याच्या प्रयत्नाबद्दल बोलतांना रडू कोसळले. ते भावनिक झाले आणि त्यांनी ते 'सर्व दलितांचे दुःख' असे म्हटले. राम म्हणाले की हा सर्वोच्च न्यायालयावर हल्ला आहे आणि लाखो दलितांचा अपमान आहे, जो समाजात दलितांविरुद्ध सुरू असलेल्या भेदभावाचे प्रतिबिंब आहेराम, जे स्वतः दलित आहेत, म्हणाले की ही वेदना सर्व दलितांना जाणवते. न्यायमूर्ती गवई हे दलित समुदायातील दुसरे व्यक्ती आहेत, जे ऐतिहासिकदृष्ट्या पीडित जाती गटाचे आहेत, ते सरन्यायाधीश बनले आहेत आणि पहिले बौद्ध आहेत. त्यांनी पुढे म्हटले की हा सर्वोच्च न्यायालयावरील हल्ला आणि लाखो दलितांचा अपमान होता. यामुळे त्यांच्या डोळ्यात पाणी आले. राजेश राम यांनी पाटणा येथे पत्रकार परिषदेत सांगितले की, समाजात इतक्या उंचीवर पोहोचण्यापूर्वी एखाद्या व्यक्तीला इतके दिवस किती दुःख आणि वेदना सहन कराव्या लागतात हे आपल्याला माहिती आहे. त्यानंतरही, जेव्हा समाज त्यांना स्वीकारत नाही, तेव्हा तुम्हाला तुमच्या स्वतःच्या घराच्या मर्यादेतही अपमानित वाटते. 'ही वेदना गवई साहेबांवरील हल्ल्याचा परिणाम जाणवणाऱ्या सर्व दलितांना जाणवते.' त्यांनी पुढे सांगितले की दलितांच्या अपमानाचे यापेक्षा मोठे उदाहरण असू शकत नाही. त्यांनी असेही म्हटले की, 'केवळ बाबा साहेब (बी.आर. आंबेडकर) यांनी तयार केलेल्या संविधानामुळे' ते पत्रकार परिषदेत आपले विचार मांडण्याच्या स्थितीत होते.

महत्त्वाच्या बातम्या

दिवाळीसाठी पुण्यातून यंदा 589 विशेष बसची व्यवस्था

पुणे : दिवाळीनिमित्त महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाच्या पुणे विभागातून प्रवाशांच्या सोयीसाठी यंदा 589 विशेष बसची व्यवस्था करण्यात आली आहे. या सर्व जादा बस दि. 15 ऑक्टोबर ते पाच नोव्हेंबर या कालावधीत सोडण्यात येणार आहेत. नोकरी, शिक्षण व व्यवसायानिमित्त राज्य आणि राज्याबाहेरील पुण्यात राहणाऱ्या लोकांची संख्या जास्त आहे. दिवाळीसाठी हे नागरिक गावी जातात. सध्या रेल्वेचे बुकिंग फुल्ल झाले आहे. त्यामुळे नागरिकांना एसटीशिवाय दुसरा पर्याय नाही. त्यामुळे दिवाळीच्या काळात एसटीला कायम गर्दी असते. खास करून मराठवाडा, उत्तर महाराष्ट्र, विदर्भातील नागरिक मोठ्या संख्येने गावी जातात. त्यासाठी एसटीकडून जादा बसची सोय केली जाते. यंदा दिवाळीच्या काळात नियमित बस व्यतिरिक्त जादा बस सोडण्यात येणार आहेत.

पंजाबने हेक्टरी 50 हजार रुपयांची मदत केली, मग महाराष्ट्रात का नाही ?

नागपूर : अतिवृष्टीमुळे शेतकऱ्यांचे प्रचंड नुकसान झाले. शेतकऱ्यांना 50 हजार रुपये हेक्टरी मदतीची अपेक्षा होती. दुर्दैवाने सरकारने घेतलेला निर्णय तोंडाला पाने पुसणारा आहे. पंजाबने हेक्टरी 50 हजार रुपयांची मदत केली, मग महाराष्ट्र का देत नाही, असा सवाल काँग्रेसचे गटनेते आ. विजय वडेट्टीवार यांनी केला. नागपुरात पत्रकारांशी बोलताना व्रडेट्टीवार म्हणाले, पीक उद्ध्वस्त झाले, धान, फळबाग, द्राक्ष, मोसंबी उद्ध्वस्त झाले. जमीन खरडून गेली.

कफ सिरप मृत्यू प्रकरणी मेडिकल असोसिएशनच्या सरकारकडे मागण्या

भोपाल : मध्य प्रदेश आणि राजस्थानमध्ये कफ सिरपमुळे झालेल्या लहान मुलांच्या मृत्यूने सर्वांनाच मोठा धक्का बसला आहे. फेडरेशन ऑफ ऑल इंडिया मेडिकल असोसिएशनने आरोग्यमंत्र्यांना पत्र लिहून केंद्रीय चौकशी समिती स्थापन करण्याची मागणी केली आहे. कफ सिरपशी संबंधित घटनांवर कारवाई करणे अत्यंत आवश्यक असल्याचंही त्यांनी म्हटले आहे. यासाठी फेडरेशनने आरोग्य मंत्रालयाला तातडीने अनेक पावले उचलण्याची विनंती केली आहे.

महाआघाडीतील जागावाटपाचा प्रश्न आज सुटण्याची शक्यता

नवी दिल्ली : बिहार विधानसभा निवडणुकीच्या तारखा जाहीर झाल्या आहेत. तथापि, राजकीय पक्षांमध्ये जागावाटपाचा करार अद्याप झालेला नाही. काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे यांनी बुधवारी आशा व्यक्त केली की बिहार विधानसभा निवडणुकीसाठी आघाडीतील भागीदारांसोबत जागावाटपाचा प्रश्न सोडवला जाईल. ते म्हणाले की, आज संध्याकाळी पक्ष नेत्यांची बैठक होईल, ज्यामध्ये ते व्हर्च्युअल पद्धतीने सहभागी होतील.

भारतातील निर्वासितांच्या मुद्द्यावरुन सुप्रीम कोर्ट संतापले

नवी दिल्ली : सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती सूर्यकांत यांनी संयुक्त राष्ट्रांच्या एका संस्थेने भारतातील स्थलांतरितांना निर्वासित कार्ड जारी करण्याच्या प्रक्रियेवर ताशेरे ओढले. संयुक्त राष्ट्राने इथे शोरूम उघडले आहे आणि ते निर्वासित कार्ड वितरित करत आहेत, अशा शब्दात न्यायमूर्ती सूर्यकांत यांनी टीका केली. 2013 पासून भारतात राहणाऱ्या एका सुदानी व्यक्तीने दाखल केलेल्या याचिकेवर न्यायमूर्ती सूर्यकांत आणि जयमाल्या बागची यांचे खंडपीठ सुनावणी करत होते. त्यावेळी भारतात बेकायदेशीरपणे राहणाऱ्या लोकांविषयी त्यांनी संताप व्यक्त केला.

याचिकाकर्त्याने सांगितले की त्याच्या पत्नी आणि मुलाला संयुक्त राष्ट्रांच्या निर्वासितांसाठी उच्चायुक्ताने निर्वासित कार्ड जारी केले आहेत. तो ऑस्ट्रेलियामध्ये आश्रय घेण्याच्या प्रक्रियेत आहे आणि या काळात त्याने भारतात तात्पुरते संरक्षण मागितले आहे. याचिकाकर्त्याचे प्रतिनिधित्व करणारे वरिष्ठ वकील एस. मुरलीधर यांनी युक्तिवाद केला की ज्या व्यक्तींना NHCR कडून निर्वासित कार्ड मिळाले आहेत त्यांना गृह मंत्रालय आणि परदेशी नोंदणी कार्यालय वेगळ्या पद्धतीने वागवते. मुरलीधर यांनी असेही निदर्शनास आणून दिले की निर्वासित कार्ड जारी करण्यापूर्वी कठोर तपासणी केली जाते आणि या प्रक्रियेला अनेक वर्षे लागतात.

न्यायमूर्ती सूर्यकांत यांनी यावर कडक शब्दात टिप्पणी केली. 'त्यांनी (संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या संस्थेने) येथे एक शोरूम उघडले आहे, ते प्रमाणपत्रे देत आहेत. आम्हाला त्यांच्यावर भाष्य करायचे नाही, असे न्यायमूर्ती सूर्यकांत म्हणाले. न्यायमूर्ती जयमाल्या बागची यांनीही म्हटले की भारताने अद्याप निर्वासितांच्या हक्कांचे नियमन करणाऱ्या आंतरराष्ट्रीय करारावर, निर्वासितांच्या करारावर स्वाक्षरी केलेली नाही. 'आपल्या देशाच्या अंतर्गत कायद्यानुसार निर्वासितांसाठी कोणतेही वैधानिक अधिकार नाहीत,' असे न्यायमूर्ती जयमाल्या बागची म्हणाल्या.

चालत्या ट्रेनमधून आठ प्रवासी पडले ?

पाच जणांचा मृत्यू

मुंबई : 9 जून 2025 रोजी मुंबईत एक भयानक घटना घडली. ठाण्यातील मुंब्रा रेल्वे स्थानकाजवळ गर्दीने भरलेल्या लोकल ट्रेनमधून आठ प्रवासी पडून पाच जणांचा मृत्यू झाला. मध्य रेल्वेच्या तपासात आता असा निष्कर्ष काढण्यात आला आहे की ठाण्यात दोन गाड्यांमधून आठ प्रवासी पडण्याचे कारण एका प्रवाशाची 'बाहेर पडलेली' बॅग होती, ज्यामध्ये पाच जणांचा मृत्यू झाला. सीसीटीव्ही फुटेज, प्रवाशांचे आणि प्रत्यक्षदर्शींचे जबाब आणि सोशल मीडिया आणि कॉलद्वारे मिळालेल्या जनतेच्या प्रतिक्रिया तपासल्यानंतर तपास पथकाने कोणत्याही तांत्रिक बिघाड, प्रवाशांमधील भांडण, तोडफोड किंवा गैरप्रकाराची शक्यता फेटाळून लावली आहे. 9 जून रोजी मुंब्राजवळ झालेल्या या भीषण अपघाताच्या काही तासांनंतर, एका प्रत्यक्षदर्शी आणि सहप्रवाशाने सांगितले होते की, हा अपघात जाणाऱ्या ट्रेनमध्ये एका प्रवाशाने घातलेल्या बॅगेमुळे झाला होता, जो दुसऱ्या लोकल ट्रेनच्या फूटबोर्डवर लटकलेल्या लोकांशी आदळला.

पावसाळ्यात 'जनरल पूल रेसिडेन्शियल हाऊसिंग'चे सत्य उघड ...

नवी दिल्ली : जनरल पूल रेसिडेन्शियल अकोमोडेशन (GPRA) ही केंद्र सरकार चालवत असलेली गृहनिर्माण योजना आहे जी दिल्ली आणि देशभरातील इतर 39 प्रमुख शहरांमध्ये सरकारी कर्मचाऱ्यांना परवडणाऱ्या घरांचे वाटप करते. पात्र सरकारी कर्मचाऱ्यांना चांगले घर उपलब्ध करून देणे हे या योजनेचे उद्दिष्ट आहे. नवी दिल्लीतील सरोजिनी नगर पुनर्विकास प्रकल्प आता लाजिरवाण्या बनला आहे. गेल्या दोन दिवसांच्या पावसामुळे 24,682 कोटी रुपये खर्चून बांधलेल्या जनरल पूल रेसिडेन्शियल हाऊसिंगची दुरवस्था उघडकीस आली, ज्यामुळे लोक स्तब्ध झाले. अनेक फ्लॅट्समधून अनेक भागातून पाणी गळत होते. विविध उपकरणे गंजत होती. भिंतींमध्ये गळती आणि बुरशी दिसून येते. गटारे तुडुंब भरून वाहत आहेत. पाईप्सचे फिटिंग इतके अरुंद आहेत की ते त्यांच्याभोवती कोणताही सरपटणारा प्राणी लपण्यासाठी पुरेशी जागा सोडतात.

ई-संपदा पोर्टलद्वारे एकात्मिक प्रतीक्षा यादी आणि स्वयंचलित वाटप प्रणालीवर आधारित जनरल पूल निवासी निवासस्थानांचे वाटप केले जाते हे लक्षात घेतले पाहिजे. सरोजिनी नगर पुनर्विकास प्रकल्प देखील या योजनेचा एक भाग आहे.

अधिकाऱ्यांनी सांगितले की, प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांनी 3 जानेवारी 2025 रोजी दिल्लीत अनेक विकास प्रकल्पांचे उद्घाटन आणि पायाभरणी केली. यामध्ये सरोजिनी नगरमधील जीपीआरए टाइप-2 क्वार्टरचा समावेश आहे. सरोजिनी नगरच्या टाइप-2 क्वार्टरमध्ये 28 टॉवर आहेत, ज्यामध्ये 2,500 हून अधिक निवासी युनिट्स आहेत.

तृणमूल काँग्रेसच्या सायोनी घोष यांचा भाजपवर हल्ला

नवी दिल्ली : तृणमूल काँग्रेसच्या खासदार सायनी घोष यांनी बुधवारी त्रिपुरा येथील तृणमूल काँग्रेसच्या कार्यालयावर झालेल्या हल्ल्याचा निषेध केला आणि आरोप केला की भाजपचा या घटनेमागे सूड म्हणून कारवाया असू शकतात. तृणमूल काँग्रेस परिस्थितीचे मूल्यांकन करेल आणि आपल्या कार्यकर्त्यांना आश्वासन देईल की ते एकटे नाहीत. खरे तर, तृणमूल काँग्रेसचे सहा सदस्यांचे शिष्टमंडळ आगरतळा येथे पोहोचले, जिथे ते विमानतळावरच धरणे धरून बसले आणि त्यांनी आरोप केला की पक्ष कार्यालयातून बाहेर पडण्यासाठी त्यांनी व्यवस्था केलेली वाहने परत न आणण्याची धमकी त्यांना देण्यात आली आहे. माध्यमांशी बोलतांना खासदार सायनी घोष म्हणाल्या, 'आम्ही याचा निषेध करतो. जर भाजपच्या आघाडीच्या कार्यकर्त्यांनी सूडबुद्धीने हे (पक्षाच्या आगरतळा कार्यालयावर हल्ला) केले असेल, तर आम्ही परिस्थितीचे मूल्यांकन करू आणि आमच्या कार्यकर्त्यांना संदेश देऊ की ते एकटे नाहीत. जेव्हापासून भाजपला कळले की तृणमूल काँग्रेसचे शिष्टमंडळ त्रिपुराला भेट देत आहे, तेव्हापासून धमकीचे संदेश येऊ लागले आहेत.' पश्चिम बंगालमधील पूरग्रस्त भागात मदत आणि मदत पुरवण्यासाठी गेलेल्या भाजप खासदार खगन मुर्मू आणि भाजप आमदार शंकर घोष यांच्यावर झालेल्या हल्ल्यानंतर ही घटना घडली आहे. त्रिपुरात तृणमूल काँग्रेसला पाठिंबा नाही भाजप दरम्यान, तृणमूल काँग्रेसच्या आगरतळा दौऱ्यावर केंद्रीय मंत्री सुकांता मजुमदार म्हणाले, 'ते (तृणमूल काँग्रेस) नाटक करत आहेत. त्रिपुरात तृणमूल काँग्रेसला पाठिंबा नाही. ते तिथे फक्त अराजकता पसरवण्यासाठी गेले आहेत.' त्यांनी प्रश्न केला की तृणमूल काँग्रेसच्या नेत्या सायोनी घोष आणि इतर सदस्य उत्तर बंगालला का भेट देत नाहीत? त्यांनी येथे येऊन बाधित कुटुंबांना मदत करावी. दिलीप घोष यांनी तृणमूल काँग्रेसवर जोरदार हल्लाबोल केला .

बहुजन सौरभ संपादकीय

सरकारचे पॅकेज म्हणजे भ्रमाचा फुगा!

महाराष्ट्र सरकारने नुकतेच जाहीर केलेले शेतकऱ्यांसाठीचे मदतपॅकेज म्हणजे शेतकऱ्यांच्या जखमेवर मीठ चोळण्यासारखे आहे. पाऊस अनियमित, हवामान बिघडलेले, उत्पादन कोलमडलेले, बाजारभाव कोसळलेले – आणि या सर्व परिस्थितीत शेतकऱ्यांनी सरकारकडून अपेक्षा ठेवली होती की, या वेळी तरी खऱ्या अर्थाने मदतीचा हात मिळेल. पण दुर्दैवाने, सरकारने पुन्हा एकदा 'जाहिरातींच्या भुलभुलैय्यात' शेतकऱ्यांना अडकवले आहे. या पॅकेजमध्ये केवळ आकड्यांचा खेळ आहे. शेतकऱ्यांच्या हातात एक रुपया पडणार नाही, पण माध्यमांत मोठमोठ्या मथळ्यांमध्ये 'हजारो कोटींचे पॅकेज' अशी हवा केली जाईल. प्रत्यक्षात मात्र गावोगावी शेतकरी पुन्हा बँकांच्या दारात, कर्जमाफीच्या यादीत आणि सरकारी अधिकाऱ्यांच्या टेबलाखाली दबलेल्या अर्जात अडकून पडतील. सरकारच्या पॅकेजमधील अटी पाहिल्या तर शेतकऱ्यांना मदत मिळणे म्हणजे पर्वत चढण्यासारखे आहे. काही ठिकाणी 50 टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान झाले तरच मदत – म्हणजे 49 टक्के नुकसान झालेल्या शेतकऱ्याला काहीच नाही! हे गणित सरकारच्या आरामखुर्चीत बसलेल्या अधिकाऱ्यांनी तयार केलेले आहे, ज्यांनी शेताच्या पायवाटा ठेवलेले नाहीत. शेतकरी आत्महत्या करतो, पण सरकारकडून मिळते ती फक्त 'घोषणा'. एक घोषणा संपत नाही तोवर दुसरी घोषणा येते. शेतकऱ्याचा पोट रिकामे राहतो, पण राजकीय फोटोत मात्र मंत्री पिकांच्या पार्श्वभूमीवर 'मदतीची हमी' देताना झळकतात. हे पॅकेज म्हणजे शेतकऱ्यांच्या आशेचा घात आणि सरकारच्या ढोंगीपणाचा कळस आहे. आज महाराष्ट्रातील शेतकरी वीजबिल, खतांचे दर, बी-बियाण्यांचे भाव आणि बाजारातील अस्थिरता या सगळ्यामुळे खचलेला आहे. अशा वेळी सरकारने जाहीर करायला हवे होते दीर्घकालीन उपाय – कर्जमुक्ती, हमीभावावर आधारित खरेदी, शेतीसाठी स्वतंत्र वीजदर, हवामान विमा सुधारणा – पण त्याऐवजी मिळाले फक्त 'तोंडाला पाणी पुसणारे पॅकेज'. हा खेळ नवीन नाही. प्रत्येक हंगामानंतर सरकार 'सहानुभूतीचा नवा शो' सादर करते. काही कोटींच्या 'मदतीच्या' नावाखाली मोठे ठेकेदार, मध्यस्थ आणि सत्ताधारी मंडळींचे पोट भरते. खरी मदतीची अपेक्षा असलेला शेतकरी पुन्हा हातात टोपी धरून जिल्हा परिषदेकडे धाव घेतो. शेतकरी विचारतो – माझे पॅकेज कुठे आहे? माझे आयुष्य कुणी मोजणार? सरकारकडून उत्तर नाही, पण प्रेस नोट मात्र तयार आहे. हा लेख फक्त संताप व्यक्त करण्यासाठी नाही – तर इशारा देण्यासाठी आहे. शेतकऱ्यांची सहनशक्ती संपते आहे. त्यांच्या अश्रूंवर आता राजकारण करणारे दिवस संपले पाहिजेत. शेती वाचली पाहिजे तर घोषणांचा खेळ थांबवून प्रत्यक्षात काम सुरू करावे लागेल. नाहीतर येणाऱ्या निवडणुकीत शेतकरी या सरकारला 'पॅकेज' देईल – कायमस्वरूपी निवडणुकबाहेरचे पॅकेज! महाराष्ट्र सरकारने जाहीर केलेले शेतकऱ्यांसाठीचे पॅकेज म्हणजे मदत नव्हे, तर उपहास आहे. दुष्काळात होरपळलेल्या, पावसाच्या तडाख्यात उद्ध्वस्त झालेल्या, कर्जाच्या ओझ्याखाली दबलेल्या शेतकऱ्यांवर सरकारने जणू चिखल फेकला आहे. हे पॅकेज म्हणजे शेतकऱ्याच्या तोंडाला लावलेले थेंबभर पाणी – आणि नंतर पुन्हा तहानेने तडफडत ठेवणारा खेळ! सरकारने मोठमोठ्या भाषणांत 'हजारो कोटींची मदत' अशी घोषणा केली, पण प्रत्यक्षात एकही शेतकऱ्याच्या हातात पैसे पडत नाहीत. मदत म्हणजे फक्त कागदावरची आकडेवारी, अधिकारी आणि मंत्र्यांसाठी फोटोसेशनची संधी. गावात मात्र शेतकरी अजूनही तहसील ऑफिसच्या दारात उभा आहे, अर्जांच्या गठ्ठ्याखाली गाडलेला. ही मदत योजना नाही, ही तर मृगजळ आहे. 50टक्के नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यालाच पात्रता, बाकीच्यांनी मरावे का? हवामानाच्या संकटात नुकसान 49टक्के आणि 50टक्के असे काटेकोर मोजमाप कोण करणार? या अटी म्हणजे जनतेच्या डोळ्यात धूळ फेकण्याचा प्रकार. सरकारने 'मदतीचे पॅकेज' जाहीर केले पण प्रत्यक्षात मदतीचे शून्य दिले – हेच या पॅकेजचे खरे सार! खते महाग, बियाणे महाग, वीज दर वाढले, बाजारभाव घसरले – आणि सरकार फक्त 'पॅकेज'च्या घोषणा करते. पिकांचे नुकसान झाल्यावर शेतकऱ्याला हवामान विम्याचा मोबदला मिळायलाही महिने लागतात. तोपर्यंत शेतकरी आत्महत्या करतो आणि मंत्री ट्विटरवर संवेदना व्यक्त करतात. हे सगळे बघून असे वाटते, की सरकार शेतकऱ्यांच्या मृत्यूवरच राजकारण करते. खरे सांगायचे तर हे पॅकेज म्हणजे शेतकऱ्यांचा अवमानपत्र आहे. सरकारने जाहीर केले मदत, पण दिली आहे केवळ भ्रम. ज्या राज्याने शेतकऱ्यांच्या घामावर सत्ता मिळवली, त्याच राज्यात आज शेतकरी उपाशी, कर्जबाजारी आणि हताश आहे. सरकारकडून मदत नाही, पण उपदेश मात्र भरपूर. शेतकऱ्यांची वेदना आकड्यात मोजणारे हे सरकार विसरते की शेती ही फक्त अर्थव्यवस्था नाही – ती जीवनरेखा आहे. जर सरकारने या वेदनेला केवळ आकडे समजले, तर शेतकऱ्यांचा राग येत्या निवडणुकीत वादळ बनून उठेल. तेव्हा हेच पॅकेज सत्ताधाऱ्यांच्या गळ्यातील फास ठरेल! ■ ■

डॉ. नितीन राऊत : ध्येयवादाने झपाटलेला नेता

आंबेडकरी चळवळ जिवंत ठेवण्यामध्ये अनेक निष्ठावान नेते आणि कार्यकर्ते यांचे विशेष योगदान आहे. जेव्हा आंबेडकरोत्तर चळवळीचा इतिहास लिहिल्या जाईल, तेव्हा नागपूर येथील नेते आणि कट्टर आंबेडकरवादी बौद्ध नेते नितीन राऊत यांचा गौरवाने उल्लेख करावा लागेल. डॉ. नितीन राऊत ध्येयवादाने झपाटलेले एक नेता आहे. जीवनाच्या प्रवासात अशा ध्येयवादी माणसाचा ध्येयवाद त्याला शिखराकडे घेऊन जातो.

डॉ. नितीन राऊत शून्यातून विश्व निर्माण करण्याची क्षमता असलेले व्यक्तिमत्त्व! माणूस ध्येयवादी असला की, तो ध्येयाच्या पूर्तीसाठी कर्तृत्वाची फुले फुलवीत असतो. कर्तृत्वाची फुलेच फुलविणाऱ्या वाटेने तो वाटचाल करीत असतो. कर्तृत्वाच्या फुलांचा सुगंध हा नैसर्गिक फुलांच्या सुगंधापेक्षा आगळा-वेगळा असतो. कर्तृत्वाच्या सुगंधाने इतर माणसे या व्यक्तिमत्त्वाच्या जवळ रमतात. माणसाला माणसांच्या कर्तृत्वाचे मोठे करीत असते. डॉ. नितीन राऊत यांच्या कर्तृत्वाच्या फुलांचा सुगंध आंबेडकरी चळवळीत आणि नागपूरच्या बौद्ध माणसांच्या घराघरात दरवळत आहे.

दलित पॅंथर चळवळीतून घडलेला नेता
दलित पॅंथर चळवळीत डॉ. नितिन राऊत यांचा विशेष सहभाग राहिला. दलितांवर होणाऱ्या अन्याय आणि अत्याचाराच्या विरोधात आणि दलित समाजाला सुरक्षितता वाटावी म्हणून त्यांनी दलित पॅंथर तर्फे 1972 मध्ये नागपूर येथे एक मोठा मशाल मार्च आयोजित केला होता. दलित पॅंथरच्या चळवळीमधून नितीन राऊत यांचे नेतृत्व पुढे आले.

नामांतर आंदोलनात सहभाग : मराठवाडा विद्यापीठाला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे नाव देण्यात यावे म्हणून नागपूर येथून 1978 मध्ये लॉंग मार्च काढण्यात आला होता. या लॉंग मार्चमध्ये डॉ. राऊत यांनी प्रत्यक्ष सहभाग घेतला होता. नामांतर आंदोलनात शहीद झालेल्या वीरांची स्मृती जपण्यात यावी. म्हणून इंदोरा येथे नितीन राऊत यांच्या पुढाकारामुळे नामांतर शहीद स्मारक उभारण्यात आहे.

हुसेन सागरात पडलेली बुद्ध मूर्ती बाहेर काढण्याचे आंदोलन : हैदराबाद येथील हुसेन सागरात मध्यभागी टावरवर ठेवण्यासाठी 58 फुट उंच आणि 350 टन वजनाची गौतम बुद्धाची अखंड मूर्ती नेत असताना ती मूर्ती सागरात पडली होती. त्यानंतर बुद्ध मूर्ती सागरातून बाहेर काढून टावरवर स्थापित न करण्याचे कटकारस्थान सुरू झालेले होते. यादरम्यान हैदराबाद येथील माननीय परमेश्वर राव हे एक सुबुद्ध कार्यकर्ते नागपूरला येऊन त्यांनी भदंत नागार्जुन सुरई ससाई यांची भेट घेतली. त्यांनी पाण्यात पडलेली भगवान बुद्धाची मूर्ती बाहेर काढण्यासाठी मदत करण्याची विनंती ससाई यांना केली. त्यासंदर्भात भदंत नागार्जुन सुरई ससाई यांनी नागपूरला एक सभेचे आयोजन केले. त्या सभेत मा. नितीन राऊत यांनी हैदराबादच्या सागरातून बुद्ध मूर्ती काढण्याकरीता प्रत्यक्ष आपल्या कार्यकर्त्यांसह हैदराबादला जाऊन आंदोलन करण्याची इच्छा प्रदर्शित केली.

डॉ. प्रदीप आगलावे
नागपूर
मो. 9881262660

त्यानंतर आंदोलनाची रूपरेषा तयार करण्यात आली. त्यानुसार भदंत नागार्जुन सुरई ससाई, डॉ. नितीन राऊत व संकल्प सेवाभावी संस्थेचे 25 ते 30 कार्यकर्ते हैदराबाद येथे गेले. त्यांनी त्वरित तत्कालीन मुख्यमंत्री यांची भेट घेतली. तेव्हा मुख्यमंत्र्यांनी सांगितले कि, सागरात पडलेली बुद्धाची मूर्ती बाहेर काढणे शक्य नाही. नंतर भदंत नागार्जुन सुरई ससाई यांनी हुसेन सागराच्या पुढे बसून मौन व्रत धारण करून आंदोलनाला सुरुवात केली. त्यावेळी माननीय प्रधानमंत्री नरसिंह एका कार्यक्रमानिमित्त हैदराबादला आले होते. म्हणून डॉ. नितीन राऊत त्यांना भेटले. या भेटीत भदंत ससाई यांचे मौन व्रत सुरु असल्याची माहिती दिली. त्यानंतर प्रधानमंत्री यांनी बाबतीत स्वतः पुढाकार घेऊन एबीसी कंपनीच्या माध्यमातून बुद्ध मूर्तीला सागरातून काढण्याचे काम सुरू होऊन त्यांनी ती मूर्ती सागरातून बाहेर काढली. 58 फुट उंचीची बुद्ध 1 डिसेंबर 1992 रोजी टावरवर स्थापित करण्यात आली. याचे श्रेय सुद्धा डॉ. नितीन राऊत यांना जाते.

महाबोधी महाविहार मुक्ती आंदोलनात सक्रिय : महाबोधी महाविहार मुक्ती आंदोलनामध्ये देखील डॉ. नितीन राऊत यांचा विशेष सक्रिय सहभाग राहिला. महाबोधी महाविहाराच्या मुक्तीचे आंदोलन बुद्धगया येथे करण्यासाठी स्वतः डॉ. नितीन राऊत आपल्या कार्यकर्त्यांसह जायचे. त्या आंदोलनासाठी त्यांनी सर्व प्रकारची मदत डॉ. नितीन राऊत ह्यांनी भदंत सुरई ससाई यांना केली. बुद्धगया येथून नागपूरला वापस येताना 1 मे 1993 मध्ये त्यांच्या कारला भीषण अपघात झाला होता.

खैरलांजी हत्याकांडातील पीडितांना न्याय : डॉ. नितीन राऊत यांनी आपल्या कर्तृत्वाने अनेकांना न्याय मिळवून दिला. दुःखी, कष्टी माणसांच्या मदतीला धावून जाणे हा त्यांचा गुणधर्म आहे. त्यांना अन्यायाची चीड आहे. कारण डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांचे ते पाईक आहेत. म्हणून जिथे कुठे अन्याय होतो, तिथे ते धावून जातात. विदर्भातील भंडारा जिल्ह्यातील खैरलांजी या गावात ऑक्टोबर 2006 मध्ये दलित कुटुंबियांची हत्या करण्यात आली होती. त्या गावी ते स्वतः गेलेत आणि त्या घटनेच्या विरोधात जनजागृती घडवून आणून त्या हत्याकांडाच्या विरोधात मोठे आंदोलन उभारण्यामध्ये त्यांचा सिंहाचा वाटा होता. जो कुणी अन्यायग्रस्त त्यांच्याकडे जातो त्याला न्याय मिळवून देण्यासाठी यश मिळेपर्यंत ते प्रयत्न करीत असतात.

अशासकीय आरक्षण बिल
अनुसूचित जाती-जमातीच्या आरक्षणाची योग्य अंमलबजावणी व्हावी आणि अंमलबजावणी न करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्याबाबतचे अशासकीय आरक्षण बिल मा. डॉ. नितीन राऊत यांनी महाराष्ट्र विधानमंडळात मांडले होते. त्याचप्रमाणे बुद्धिस्ट मॅरेज सक्सेशन ॲक्ट - 2007 हे अशासकीय बिल देखील त्यांनी विधानसभेत मांडले होते.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मेमोरियल टॉवर(स्तंभ)
उत्तर नागपूर मधील लष्कारीबाग येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची एक मोठी सभा झाली होती. त्या ऐतिहासिक घटनेची स्मृती म्हणून डॉ. नितीन राऊत यांच्या प्रयत्नामुळे त्या ठिकाणी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मेमोरियल टॉवर (स्तंभ) उभारण्यात आले. त्या टॉवरचे उद्घाटन 30 ऑगस्ट 2002 रोजी झाले.

डॉ. आंबेडकर चरित्र साधने प्रकाशन समितीस योगदान : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे प्रकाशित आणि अप्रकाशित साहित्य प्रकाशित करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने मार्च 1976 मध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर चरित्र साधने प्रकाशन समिती स्थापन केली. या समितीतर्फे डॉ. आंबेडकरांचे साहित्य लवकर प्रकाशित करण्याच्या संदर्भात त्यांचे विशेष योगदान आहे. डॉ. राऊत हे मागील अनेक वर्षापासून या समितीचे सन्माननीय सदस्य आहेत. त्यांनी या समितीला गतिमान करण्यासाठी विशेष प्रयत्न केलेत. त्यामुळेच 2021 ते 2024 या तीन वर्षात समितीतर्फे 23वा नवीन खंड, जनताचे 10 खंड, मराठीत अनुवादित 5 खंड आणि 15 खंडाच्या नाविन आवृत्या प्रकाशित झाल्यात. असे एकूण 31 खंड या तीन वर्षाच्या काळात प्रसिद्ध झाले आहेत.

डॉ. आंबेडकर इंटरनॅशनल कन्वेन्शनल सेंटर : नागपूर ही डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची कर्मभूमी आहे. 1920 पासून तर अगदी बुद्ध धम्मदीक्षेच्या कार्यक्रमापर्यंत त्यांचा नागपूरशी अतिशय घनिष्ठ संबंध होता. म्हणून नागपूर येथे डॉ. आंबेडकर इंटरनॅशनल कन्वेन्शनल सेंटर उभारण्यात यावे, अशी डॉ. नितीन राऊत यांची इच्छा होती. त्यानुसार त्यांनी कार्याला सुरुवात केली. त्यामुळे आज उत्तर नागपूरमध्ये कामठी रोडवर भव्य असे आधुनिक डॉ. आंबेडकर इंटरनॅशनल कन्वेन्शनल सेंटर ची वास्तू दिमाखात उभी आहे. याचे श्रेय हे डॉ. राऊत यांना आहे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हॉस्पिटल व संशोधन केंद्र : उत्तर नागपुरातील लोकांना उत्तम आरोग्यसेवा मिळावी म्हणून डॉ. नितीन राऊत यांनी एक ड्रीम प्रोजेक्ट तयार केले. इंदोरा परिसरातील कामठी रोडवर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हॉस्पिटल व संशोधन केंद्र आहे. या हॉस्पिटलच्या निर्मितीमध्ये अनेक अडथळे आलेत. तरी त्यांनी अनेक अडचणीवर मात करून हे हॉस्पिटल उभे केले. याठिकाणी हॉस्पिटलच नाही तर वैद्यकीय संशोधन करणे आणि मेडिकल कॉलेज सुरु करणे असे त्यांचे फार मोठे ड्रीम प्रोजेक्ट आहे.

संशोधक डॉ. राऊत : डॉ. राऊत यांना अन्यायाविषयीची प्रचंड चीड आहे. त्याचबरोबर त्यांच्या अंतःकरणात करुणा आहे. ते तथागत बुद्धाचे अनुयायी आहेत आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांचे अभ्यासक आहेत. त्यांनी 'आंबेडकर विचारधारा' या विषयात 'एम.ए.' केले. इतकेच नव्हे तर त्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जन्मनियंत्रणाच्या विचारांवर 'Dr. Ambedkar's Views on Birth Control and its Relevance in Modern India' या विषयात 'पीएच.डी.' चे संशोधन केले. त्यांनी अतिशय मन लावून आपले संशोधन कार्य पूर्ण केले. याचा मी प्रत्यक्ष साक्षीदार आहे. कारण त्यांनी माझ्या मार्गदर्शनाखाली त्यांचे 'पीएच. डी.' चे संशोधन पूर्ण केले. त्यामुळे त्यांनी आपली संशोधनवृत्ती कशी विकसित केली याबाबतची माहिती मला माहित आहे. त्यांचा पीएच. डी'' प्रबंध 'Dr. Ambedkar on Birth Control and its Relevance in Modern India' या नावाने दिल्ली वरून प्रकाशित झाला. विशेष म्हणजे ते एक चांगले वाचक आहेत. ते कवी नसले तरी चांगले कवितासंग्रह वाचण्याची त्यांना आवड आहे. चांगली पुस्तके आपल्या संग्रही असावीत म्हणून त्यांना आवडलेली पुस्तके ते विकत घेतात.

'संकल्प' वादी आणि कृतीशील व्यक्तिमत्त्व : डॉ. राऊत यांना लहानपणापासूनच सामाजिक कार्याची आवड आहे. त्यांनी एखाद्या गोष्टीचा संकल्प केला की, ती गोष्ट पूर्ण केल्याशिवाय ते थांबत नाही. प्रत्येक संकल्प त्यांनी यशस्वी करून दाखविला. दरवर्षी धम्मचक्र प्रवर्तन दिनानिमित्त दीक्षाभूमीवर लाखो बौद्ध अनुयायी येत असतात. या बौद्ध अनुयायांना विनामूल्य भोजन आणि आवश्यक सोयी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने जवळपास 40 वर्षापूर्वी तरुण नितीन राऊत या युवकाने एक संकल्प केला होता. त्यांनी हा संकल्प आपल्या सहकार्यांच्या वतीने प्रत्यक्ष कृतीत उतरविला. इतकेच नाही तर 'संकल्प' या सामाजिक संस्थेची स्थापना केली. 'संकल्प' या संस्थेचे कार्य मागील 40 वर्षापासून निरंतर सुरु आले.

बुद्ध विहार तेथे वाचनालय : उत्तर नागपूर आणि इतर ठिकाणी बुद्ध विहारे बांधलीत आणि त्यांनी बुद्ध विहार तिथे वाचनालय ही एक मोहीम राबवून यशस्वी केली.त्यांनी जवळपास 200 विहारे बांधलीत आणि 125 बुद्ध विहारात वाचनालय व अध्ययन केंद्र सुरु केलीत. जीवनात विविध प्रकारची आव्हाने निर्माण होत असतात. या आव्हानांना न घाबरता ती सहजपणे स्वीकारायची असतात. जे लोक आव्हानांचा स्वीकार करीत नाहीत ते कर्तृत्वशून्य बनतात. नामदार राऊत हे एक धडपडणारे व्यक्तिमत्त्व आहे. शांत बसणे त्यांच्या स्वभावात नाही. त्यांनी नवनवी आव्हान स्वीकारून त्या आव्हानावर मात केली. केवळ वैयक्तिकच नव्हे तर सामाजिक जीवनातील अनेक आव्हाने त्यांनी स्विकारलीत आणि आपल्या दृढ संकल्प, दुर्दम्यशक्ती आणि कर्तृत्वाने आपली छाप उमटवली.

मा. नितीन राऊत हे आमदार असताना ते एक साधे आमदार नव्हते. ते एक व्यासंगी, अभ्यासू, धडपडणारे आमदार म्हणून त्यांनी आपल्या आमदारकीच्या कर्तृत्वाचा ठसा जनमाणसांच्या मनपटलावर उमटविला. केवळ आमदार असताना मंत्र्याला जी कामे शक्य नव्हते असे अनेक लोकोपयोगी कामे त्यांनी केलीत. जे काम शक्य नसेल ते काम शक्य करण्याची धमक त्यांच्या मनगटात आहे. प्रतिकूल परिस्थितीला अनुकूल करण्याची क्षमता त्यांच्यात आहे. म्हणून ते एक लोकप्रिय आमदार म्हणून त्यांचा लौकिक होता. त्यामुळेच ते चारदा आमदार म्हणून निवडून आलेत. त्यांनी विविध प्रकारची कल्याणकारी कार्य करून खऱ्या अर्थाने आपले आमदारपद सार्थक करून दाखविले.

बुद्ध - आंबेडकरी विचारांचे अधिष्ठान : वैचारिकदृष्ट्या व्यक्ती परिपक्व असेल तर अशा व्यक्तीच्या विचारात आणि कार्यात कुठेच संभ्रम नसतो. संभ्रमात असलेली व्यक्ती योग्य-अयोग्य याबाबतचा अचूक निर्णय घेऊ शकत नाही. डॉ. नितीन राऊत यांची वैचारिक बैठक एका वैचारिक अधिष्ठानावर आधारित आहे. बुद्ध आणि आंबेडकरांच्या विचारांचा अभ्यास केल्यामुळे त्यांची वैचारिकता ही या महामानवाच्या विचारांवर अधिष्ठित आहे. त्यामुळे कोणताही निर्णय घेतांना किंवा कार्य करताना त्यांच्यात संभ्रम निर्माण होत नाही. संपूर्ण महाराष्ट्राला माहित आहे की, 2019 मध्ये मा. उद्धवराव ठाकरे यांनी महाराष्ट्र विकास आघाडीचे नेते म्हणून मुख्यमंत्री पदाची शपथ घेतली. त्यानंतर कॉंग्रेस आणि राष्ट्रवादी पक्षाच्या निवडक आमदारांनी मंत्रीपदाची शपथ घेतली होती. त्यावेळी डॉ. नितीन राऊत साहेबांनी बुद्ध आणि आंबेडकर यांच्या नावाचा उल्लेख करून आंबेडकरी बाण्याने शपथ घेतली होती. त्यावेळी डॉ. नितीन राऊत यांनी महाराष्ट्रातील बौद्ध लोकांच्या मनात आपले स्थान निर्माण केले! उत्तर नागपूर हा आंबेडकरी लोकांचा बालेकिल्ला आहे. या उत्तर नागपूर मतदार संघातून नितीन राऊत यांना 1999, 2004, 2009 आणि 2024 मध्ये आमदार म्हणून आंबेडकरी जनतेने बहुमताने निवडून दिले. ही त्यांच्या आंबेडकरी विचारनिष्ठेला जनतेने दिलेली पावती होय. त्यांनी महाराष्ट्राच्या मंत्रीमंडळात अनेक खात्याचे मंत्री म्हणून कार्य केले. ते नागपुरचे पालकमंत्री सुद्धा होते. येणाऱ्या काळात आंबेडकर चळवळीस गतिमान करण्याच्या संदर्भात डॉ. नितीन राऊत यांच्या कडून अधिक कार्य घडो! हीच शुभेच्छा! ■ ■

बौद्ध समुदायांमध्ये अहंकार आणि विघटन : एक चिंतन

जगातील सर्वात प्रगल्भ आध्यात्मिक परंपरांपैकी एक असलेला बौद्ध धर्म, करुणा, सजगता आणि अहंकाराचा त्याग यावर भर देतो. तरीही, विरोधाभासीपणे, बौद्ध समुदायांमध्येही, अहंकाराविरुद्धचा संघर्ष हे एक सततचे आव्हान आहे. हा विरोधाभास स्वतःच्या शिकवणींच्या अपयशाचे प्रतिबिंब नाही तर मानवी संबंधांमध्ये आणि सामाजिक संरचनांमध्ये त्यांचा सातत्याने वापर करण्यातील अडचण दर्शवितो. आज अनेक बौद्ध वर्तुळात, अहंकार हानिकारक स्वरूपात प्रकटला आहे. मी पणा, अधिकारासाठी स्पर्धा, सिद्धांताच्या वैयक्तिक अर्थ लावण्याशी आसक्ती आणि इच्छा बहुतेकदा बौद्ध धर्माने प्रोत्साहित केलेल्या नम्रतेच्या भावनेवर पडदा पाडते. या प्रवृत्ती हळूहळू मतभेद, विखंडन आणि सामुदायिक बंधने कमकुवत करतात. अहंकार सोडण्याची प्रक्रिया केवळ ध्यान किंवा धर्मग्रंथ अभ्यासापुरती मर्यादित नाही; ती दररोजच्या संवादात आचरणात आणली पाहिजे. धम्माची खरी समज केवळ ज्ञान किंवा विधीमध्येच नाही तर वर्तनातही दिसून यायला हवी. सदस्य एकमेकांशी कसे बोलतात, संघर्ष सोडवतात आणि त्यांच्यापेक्षा वेगळे असलेल्यांना करुणा दाखवतात याबद्दल चिंतन व्हायला हवे. बौद्ध समुदायांमध्ये विघटन बहुतेकदा तेव्हा सुरू होते जेव्हा व्यक्ती वैयक्तिक स्थान किंवा वैचारिक शुद्धता सामूहिक सुसंवादापेक्षा वरचढ होते.

तथापि, बुद्धांच्या शिकवणी आपल्याला आठवण करून देतात की सर्व ओळखी, आठवणी क्षणभंगुर आहेत आणि त्यांना चिकटून राहिल्याने दुःख होते. बौद्ध समुदायांना त्यांच्या उद्देशाशी एकता आणि विश्वासू राहायचे असेल तर हे सत्य ओळखणे आवश्यक आहे. सुसंवाद पुनर्संचयित करण्यासाठी धम्माच्या मूलभूत तत्त्वांकडे जाणीवपूर्वक परत येणे आवश्यक आहे. सजगता, योग्य हेतू आणि योग्य भाषेचे मूल्ये जोपासून, सदस्य परस्पर आदर आणि आत्मनिरीक्षणाचे वातावरण निर्माण करू शकतात. स्वतःच्या कमतरता स्वीकारणे आणि इतरांच्या दृष्टिकोनांबद्दल मोकळेपणा यामुळे विभाजने टाळू शकतात आणि समुदायाची शक्ती पुन्हा निर्माण होऊ शकते. बौद्ध समुदायाची चैतन्यशीलता त्याच्या आकारावर, प्रभावावर किंवा बाह्य स्वरूपावर अवलंबून नसते, तर त्याच्या आचरणाच्या प्रामाणिकपणा आणि अखंडतेवर अवलंबून असते. जेव्हा व्यक्ती खरोखरच अहंकार आणि करुणेच्या भावनेला मूर्त रूप देतील तेव्हाच बुद्धाच्या मार्गाचे ज्ञान प्रतिबिंबित करू शकतील. ■ ■

भगवंतजी भगत
मो. 9423788232

'दिनेश' उमाबाई अंबादास शेराम

त्यांची स्वतःची स्वतंत्र बोलीभाषा आहे. निसर्गपूजक, प्रकृतीपूजक समाज आदिवासी मुर्तीपूजक नाही. त्यांचा स्वतंत्र आदिवासी धर्म असून अतिप्राचीन काळापासून रूढी, परंपरा जपणारा मूळनिवासी अभयारण्यात वास करणारा जल, जंगल, जमिनचा खरा वारसदार आहे ही वास्तविकता आहे. दिनेश अंबादास शेराम हे कृतिशील निष्ठावंत समाजसेवक आहेत. त्यांना समाजातील समस्यांची जाणीव आहे. अतीप्राचीन काळापासून आदिवासींचा जीवनसंघर्ष सुरू आहे. आदिवासी समाजाच्या मर्यादित इच्छेमुळे त्यांच्या भावना अत्यंत प्रामाणिक आहे. साधेपणा हा त्यांचा स्थायीभाव आहे. निसर्गावर त्याची निस्सीमपणे जीवापाड श्रद्धा असून संतवाणी प्रमाणे 'ठेविले अनंते तैसेची रहावे' यामुळे आदिम समाज स्पर्धेच्या जगात कुठेतरी थांबला आहे.

आदिवासी भारताचा मूळमालक, मूळधनी, मूळ दावेदार, मूळ वारसदार आहे. यासी प्रमाणित करण्याची गरज नाही. अनेक अतिप्राचीन ग्रंथात याची नोंद अल्प प्रमाणात का होईना आहे. उदा. मानवंश शास्त्र, समाजशास्त्र, भुगोल, विज्ञान, इतिहास, साहित्य इत्यादी. देवासूर संग्राम हे महायुद्ध होते, तेव्हा असूर हरले आणि देव जिंकले. मग असूर कोण? असूरांचा पराभव झाला. सर्वत्र देवाचे राज्य होते. आदर्श राज्य अतिप्राचीन काळापासून वगैरे वगैरे. परंतु प्रश्न असा की युद्धात असूर म्हणजे राक्षस, दानव तथा अन्य वन्य जमाती हे सर्व पराजित झाले. युद्धात मोठ्या संख्येनी मारल्या गेले. उदा. रामायण कालीन राम-रावण युद्धात, महाभारताच्या कुरूक्षेत्रावर भयंकर युद्ध झाले. मोठ्या संख्येनी असूर, दानव सहीत धरतीचे सर्वच पापी, अधर्मी लोक समूह मारल्या गेला, तर मग अतिप्राचीन काळातील असून, दानव, वन्यजमाती मागासवर्गीय जनजाती, इतर मागासवर्गातील जाती देवासूर संग्रामानंतर, रामायण, महाभारतात महाभयंकर संग्रामनंतर वर्तमानकाळात प्रचंड संख्येनी विविध जाती जमाती मध्ये स्पष्ट दिसून येतात पण विदेशात मात्र शोधुनही सापडत नाही, असे का? प्रश्न गंभीर आहे. अतिसंवेदनशील आहे. यावर संशोधन विश्वविद्यालयातील शिकणाऱ्या नव्या पिढीकडून भारत सरकारने/राज्य सरकारने करावे. जेणेकरून सत्य काय ते जगासमोर येईल. आदिवासी समाजासमोर अनेक समस्या आहेत. खाजगीकरणामुळे आदिवासीचे आरक्षण संपुष्टात आले. भारत सरकारने याकडे लक्ष पुरविण्याची गरज आहे. आरक्षण हे काही महाप्रसाद नव्हे सोयीप्रमाणे वाटायचे आणि बंद करायचे तथा ही भिक नव्हे. भीक ही भिकाऱ्याला अथवा अपंग जो काही करू शकत नाही किंवा 1. ज्या समाजाला पुरेसे प्रतिनिधीत्व मिळाले नाही. 2. जो समाज एससी/एसटी असून सामाजिक दृष्ट्या आणि शैक्षणिक दृष्ट्या मागासलेला आहे असे संविधानात स्पष्ट आणि पारदर्शी भूमिका स्पष्ट असून उपरोक्त दोन अटी पूर्ण करणाऱ्या समाजाला आरक्षणाचा लाभ प्राप्त होतो. वर्तमानात परिस्थित भिन्न आहे. क्षणाक्षणाला वाढणारी लोकसंख्या, महागाई तर विचारूच नका ती तर गगणाला जाऊन भिडली. बेरोजगारीची ज्वलंत समस्या असून याकडे सरकारचे अजिबात लक्ष नाही. त्यामुळे तरूण युवा-युवती(सुशिक्षित तथा उच्च शिक्षित) आयुष्यासहीत भविष्य, भवितव्य फार मोठी धोक्याची घंटा आहे. भारत हा तरूणांचा देश आहे असे सांगितल्या जातो. परंतु तरूणांचे हातात काम नाही, रोजगार नाही, नोकरी नाही यासी जबाबदार कोण? क्रमशः ■ ■

आदिवासी अस्तित्व

प्रा. डॉ. वामन शेळमाके
9420973248

ओबीसींचा १० ऑक्टोबरला मोर्चा दणदणीत होणार

येत्या दहा तारखेला सकल ओबीसी महामोर्चाचे आयोजन करण्यात आलेले असून कंबर कसून मोर्चा यशस्वी करण्यासाठी जय्यत तयारी झालेली असल्याचे सर्व स्तरातून येणाऱ्या बातम्यांवरुन चित्र दिसत आहे. ओबीसी समाज विदर्भातील कानाकोपऱ्यात पसरलेला आहे. वऱ्हाड आणि पूर्व विदर्भ झाडीपट्टीत ओबीसीमध्ये समावेश असलेल्या कुणबी, तेली, माळी यांची लोकसंख्या लक्षणीय आहे. त्याचबरोबर सोनार, सुतार, लोहार, न्हावी, धोबी, कुंभार, वगैरे अठरापगड जातींचा विदर्भातील समाजजीवनात महत्वपूर्ण वाटा आहे. मंडलनंतरच्या काळात ओबीसीमधील अशा विविध जातींचे प्रबोधन मोठ्या प्रमाणात झालेले आहे. मंडल आयोग लागू व्हावा म्हणून नागपूरमध्ये नव्वदच्या दशकात प्रचंड मोर्चा काढण्यात आला होता. त्यानंतर ओबीसीमध्ये सातत्याने विदर्भात प्रबोधनाचे कार्य सुरू आहे. सामाजिक प्रबोधनाच्या माध्यमातून अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आणि ओबीसी संघटना काम करत आहेत. त्याचा परिणाम म्हणजे ओबीसीची जागृती. विविध पक्षातील ओबीसी राजकीय नेतृत्व ओबीसीच्या प्रश्नांबद्दल अनभिज्ञ राहिलेले नाही. महाराष्ट्रात ओबीसींच्या राजकीय आरक्षणाचा तिढा वाढल्यानंतर तर स्थानिक स्वराज्य संस्थांमधून उभरलेले ओबीसी राजकीय जन बऱ्यापैकी ओबीसी आरक्षणाच्या बाजूने आलेले आहेत. 'ओबीसीची जातीनिहाय जनगणना व्हावी' आणि 'ओबीसीला न्याय्य वाटा मिळावा' यासाठी ओबीसी समाज सातत्याने लढत आहे. ओबीसीतील उदयोन्मुख राजकीय नेतृत्व, कर्मचारी, अधिकारी, डॉक्टर, वकील, इंजिनिअर, शिक्षक, विद्यार्थी आणि तरुण बेरोजगार यांना ओबीसीसोबत होत आलेला कपटी व्यवहार कळू लागला आहे. अशा परिस्थितीत मागील महिन्यात निघालेला मराठा आरक्षणासंदर्भातील जीआर ओबीसीच्या हक्कांवर गदा आणणारा असल्याने त्याचा विरोध तळागाळातून होत आहे. त्यामुळे सकल ओबीसी मोर्चा कुठल्याही परिस्थितीत होणार आणि दणदणीत होणार असा माहौल तयार झाला आहे. सकल ओबीसी मोर्चाचा दिवस जवळ येत आहे तसे वातावरण तापते आहे. सोबत अफवांचा पेव फुटण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. 'ओबीसी मोर्चाचा फायदा अमूक एखाद्या पक्षाला होईल. ओबीसी मोर्चाचा राजकारणी फायदा उचलतील.' अशा प्रकारे कुजबूज करून ओबीसींना भ्रमित करण्याचे कटकारस्थान ओबीसी आरक्षणाच्या विरोधकांकडून होण्याची शक्यता असते. पण यावेळी अशा भुलथापांना ओबीसी बधणार नाही. 'मंडल आयोग लागू करणाऱ्या सरकारचा पाठिंबा काढून ओबीसीबद्दल ज्यांनी द्वेषमूलक व्यवहार केला' ते पुरते उघडे पडले असून, 'ओबीसींचे आम्हीच हित साधले' असे निर्लज्जपणे सांगत आहेत. 'ओबीसीच्या आरक्षणाला धोका नाही' असे सांगणाऱ्यांवर ओबीसी विश्वास ठेवणार नाही. त्यांच्या बनवेगिरीला ओबीसी आता भूलणार नाही, बिचकणार नाही. 2 सप्टेंबरला निघालेल्या जीआरमुळे ओबीसीचे संवैधानिक अधिकार संपुष्टात येऊन, ओबीसीचे सामाजिक, शैक्षणिक, राजकीय व नोकरीत प्रतिनिधित्व संपुष्टात येईल. अशी साधार भिती ओबीसीला वाटत आहे. नव्या जीआरमुळे ओबीसींना धोका वाटत आहे. या जीआरमुळे लाखो मराठ्यांचा ओबीसीमध्ये समावेश केला जाणार आहे. आधीच लोकसंख्येच्या प्रमाणात ओबीसींना आरक्षण कमी असताना त्यात मराठा समाजाच्या समावेशामुळे मूळ ओबीसी समाजावर अन्याय होणार आहे. मूळ ओबीसींना मिळणाऱ्या नोकऱ्या भविष्यात खोट्या ओबीसींना मिळणार. शैक्षणिक, नोकरी, राजकीय प्रतिनिधित्वात सुद्धा खोटे ओबीसी वाटेकरी होणार.

अनुज हुलके,
9823883541

यापुढे मुळ ओबीसीचे मुले-मुली IAS, IPS, PSI, Doctor, Engineer, वकिल या पदांवर पोहचू शकणार नाही. सकल ओबीसी मोर्चा आयोजकांनी व्यक्त केलेल्या या संभावना ओबीसीच्या मनातील उद्विग्नता व्यक्त करणाऱ्या आहेत. असा अन्यायकारक जी आर रद्द व्हावा. त्यासाठी सकल ओबीसी मोर्चात उत्स्फूर्तपणे सहभाग घेऊन ओबीसी आरक्षण वाचवण्यासाठी असलेला हा मोर्चा कुठल्याही पक्षाचा नाही तर ओबीसीसाठी अव्याहत राबणाऱ्या विविध सामाजिक ओबीसी संघटनांच्या निरंतर प्रबोधनातून सजगता आलेल्या सकल ओबीसींचा मोर्चा ठरणार आहे. कुणबी, तेली, माळी, कलार, कासार, सोनार, लोहार, सुतार, न्हावी, धोबी, गुरव, बारी, पिंजारा अशा अठरापगड जातींचा उदंड प्रतिसाद असलेला ओबीसी आरक्षण म्हणजे ओबीसीचे कवचकुंडले वाचवण्यासाठी एकवटलेल्या शेतकरी, कष्टकरी, कसबी, कारागीर असलेल्या 52 समाजाचा सकल ओबीसी महामोर्चा ऐतिहासिक ठरेल. सकल ओबीसी मोर्चातील ओबीसी समाजाच्या प्रमुख मागण्या महत्वाच्या ठरतात. 1) काळा जीआर तात्काळ रद्द करा : मराठ्यांचे ओबीसीकरण करणारा दि. 2 सप्टेंबरचा अन्यायकारक आणि संविधानविरोधी जीआर सरकारने तत्काळ रद्द करावा. 2) खोटे कुणबी दाखले देणे थांबवा : मराठा समाजाला खोटे कुणबी दाखले देण्याचे षडयंत्र त्वरित थांबवून, आतापर्यंत दिलेल्या बोगस दाखल्यांची चौकशी करून श्वेतपत्रिका काढावी. 3) जातिनिहाय जनगणना करा : ओबीसींची खरी लोकसंख्या निश्चित करण्यासाठी आणि 'जिसकी जितनी संख्या भारी, उसकी उतनी हिस्सेदारी' या तत्त्वानुसार हक्क देण्यासाठी देशव्यापी जातिनिहाय जनगणना तात्काळ सुरू करावी. 4) लोकसंख्येच्या प्रमाणात आरक्षण व निधी द्या : ओबीसी समाजाला लोकसंख्येच्या प्रमाणात शिक्षण, नोकरी आणि राजकीय प्रतिनिधित्व द्यावे. तसेच ओबीसी समाजाच्या विकासासाठी पुरेसा निधी उपलब्ध करून द्यावा. अशाप्रकारे सकल ओबीसी मोर्चा आयोजकांनी मागण्या पत्रकाद्वारे पुढे केलेल्या आहेत. शासनाच्या अन्यायकारक धोरणांविरुद्ध आणि आपल्या संविधानिक हक्कांच्या संरक्षणासाठी ही लढाई आहे. आता गप्प बसलो, तर येणाऱ्या पिढ्या आपल्याला कधीच माफ करणार नाहीत. यासाठी सकल ओबीसी, व्हीजेएनटी, एसबीसी संघटनांनी मोर्चाचे आयोजन केले असून ओबीसी, व्हीजेएनटी, एसबीसी समाजाने मोठ्या संख्येने सामील होण्यासाठी आव्हान केले आहे. ■ ■

“ आयुष्यात कोणतीही गोष्ट अवघड नसते,
फक्त आपले विचार positive पाहिजेत... ”

बहुजन रिपब्लिकन सोशालिस्ट पार्टी दशकपूर्तीचा प्रवास

मित्रहो, माझा व्यक्तीशः सामाजिक-राजकीय सक्रीय प्रवास हा बहुजन नायक मा. कांशीरामजी यांच्या मिशनरी प्रयोगशाळेच्या बहुजन चळवळीत 1982 मध्ये विद्यार्थीदशेत मुंबईत सुरु झाला, 1982 सालात मुंबईत मा. कांशीरामजी समोर भाषण करण्याची संधी मिळाली. तेंव्हापासून आजपर्यंत अविरत दिशाहिन न होता शताब्दी प्रवास सुरु आहे. 1984 मध्ये बहुजन समाज पार्टी स्थापना दिनी 14 एप्रिल दिल्लीत मुंबई युनिट प्रतिनिधी, नंतर मुंबई महासचिव, महाराष्ट्र सचिव, प्रदेश महासचिव व केंद्रिय कार्यकारीणी सदस्य हे सर्व मा. कांशीरामजी यांच्या मार्गदर्शनात घडले.

दरम्यान मा. कांशीरामजी यांनी सोपविलेल्या संशोधन जबाबदारी पासून पार्टीतील विविध राज्य व राष्ट्रीय जबाबदाऱ्या पार पाडताना कधी मध्यप्रदेश गुजरात सभा प्रचारांना गेलो, संविधान समिक्षा विरोधात काशीरामजी यांनी दिलेली देशव्यापी जीपमार्च, परिषदा जबाबदारी सांभाळली तर 2002 मध्ये कोल्हापूरातील भव्य 7 दिवसाच्या आरक्षण शताब्दी वर्षाच्या कार्यक्रमाची धुरा मा. कांशीरामजीच्या सक्रीय नेतृत्वात सांभाळली. म्हणजेच 1982 ते मा. कांशीरामजी कालखंड 2003 पर्यंत राज्यात देशात बी. एस.पी. च्या अनेक जबाबदाऱ्या यशस्वीरित्या पार पाडल्या,

मा. कांशीरामजी 2003 मध्ये आजारी झाले आणि महाराष्ट्र व देशातील बी.एस.पी. चे नेतृत्व मायावतीकडे आले. तेव्हा अनेकजण अहंकारी व वरिष्ठपणाच्या ताठर भूमिकेमुळे मायावती व बीएसपी पासून दुराबले, तरीही मी त्याच्या नेतृत्वात ऑक्टोबर 2003 ते जून 2014 पर्यंत कार्यरत राहताना देशव्यापी जबाबदाऱ्या पार पाडल्या. आयुष्याची 10 वर्षे 2004 ते 2014 दक्षिण भारताचे प्रभारी म्हणून झिजविली. त्या अगोदर, गुजरात, कधी महाराष्ट्र तर अगदी नागालँडमध्ये सुद्धा पक्ष जबाबदाऱ्या पार पाडताना, वैयक्तीक आशा, अडचणी किंवा इतर काहीही कारणे न देता एखाद्या केंद्रिय कमांडोप्रमाणे सतत देशभर मिशनसाठी अनेक वर्षे दिले मायावतीच्या आदेशाने दीड लाख पगाराची मुंबई विद्यापीठ कायदा प्राध्यापकाची नोकरी 2010 मध्येच त्यागली. स्वतःला कधीही निवडणुकीच्या रांगेत किंवा पदाधिकारी रांगेत उभे न करता ध्येयवादी बहुजन राजकारण यशस्वीतेसाठी तेलंगणात 2014 मध्ये 2 आमदार निवडून आणले. 2009, लोकसभा निवडणुकीत केरळात थिरूवनंतपुरम सारख्या काँग्रेस बालेकिल्ल्यात 98000 मते मिळविली तर 2014 महाराष्ट्र विधानसभा निवडणुकीत विदर्भ-मराठवाडा प्रभारी म्हणून काम करताना अवघ्या 4 महिन्यात बसपाचे 6 उमेदवार दोन नंबरवर आणले, अगदी उत्तर नागपूरसह आणि याच काळात माझा बसपातील उंचावता आलेख, काम करण्याची धडाडी, स्पष्टपणा याची भिती असलेल्या बसपातील युपीच्या धंदेवाईक दलालांनी मायावतीना महाराष्ट्राविषयी विपरित माहिती देवून माझे राज्यातील पार्टीतील वाढते बस्तान कमी करण्यासाठी माझेकडून महाराष्ट्र प्रभारी पद काढून दक्षिण भारतासह बिहार राज्य जबाबदारी सोपविली. तेव्हाच महाराष्ट्रातील जाणकार, मिशनरी, निष्ठावान, समर्पित कार्यकर्त्यांच्या सल्लामसलतीनंतर जवळपास 6-7 महिने गंभीर विचार विनिमय होऊन राज्यात स्वतंत्र भुमीका घेण्यासाठी 9 ऑक्टोबर 2015 रोजी, नागपूरच्या प्रसिद्ध भव्य कस्तूरचंद पार्क मैदानात तीन दिवसाच्या भव्य अधिवेशनात, राज्यातील अनेक मान्यवरांच्या उपस्थितीत बहुजन रिपब्लिकन सोशालिस्ट पार्टीचा जन्म झाला आणि आयुष्यात ज्या गोष्टीचा साधा विचारही कधी मनात आला नव्हता. परंतू मायावतीचे चळवळ, ध्येयापासून भटकणे, तत्व-विचारांना तिलांजली देणे, व युपीबाहेर बहुजन चळवळ न वाढविणे, नेतृत्व विकास खुंटविणे या सर्व कारणांचा परिणाम नाईलाजास्तव चळवळीच्या हितासाठी खंबीर पाऊल उचलने भाग पडले, त्या परिस्थितीचे अपत्य बीआरएसपी होय. जेव्हा पक्ष स्थापना केली तेव्हा अनेकांनी नाके मुरडली तर त्यातील काही जन आज म्हणतात की सर तुम्ही बी.आर.एस.पी. स्थापन करायला उशीर केलात, या अगोदरच करणे गरजेचे होते. असो... बी.आर.एस.पी. स्थापन करण्यापूर्वी व बसपाशी फारकत घेण्याअगोदरच 2014 राज्य विधानसभा निवडणूकीनंतर मी स्वतः राज्यभर आंबेडकरी युवा संमेलनांची मालिकाच लावली. मुंबई 31 मे 2014, 20 जून पुणे, 5 जुलै औरंगाबाद, 19 जुलै वर्धा, 22 ऑगस्ट नागपूर, 6 सप्टेंबर गोंदिया, 29 सप्टेंबर रायगड शिवाय इतर ठिकाणी आंबेडकरी युवा संमेलनांनी राज्यभरात बांधनी करीत असतानाच 11 जून 2014 लखनौ बैठकित मायावतींनी मला पक्षातून काढीत असल्याचे घोषणा न करताच महाराष्ट्रातील लोकांना बैठकीत सांगितले. परिणामतः लगेच मी नागपूरात पत्रकार परिषद घेऊन बसपा सोडल्याचे सर्वांना कळविले. दि. 11 जुन 2014 ला मायावतीनी मोकळे करताच बाकी अनेक बसपा नेत्यांनी जे केले ते न करता राज्यात बहुजन चळवळ राजकारण उभे करण्याचा निर्णय घेत राज्यभर पायाला भिंगरी बांधून स्वतःच्या पैशाने फिरलो, कार्यक्रम करीत लोकांना एक नवीन विश्वास दिला. परिणामी राज्यातील प्रमुख कार्यकर्त्यांची बैठक नाशिकमध्ये सप्टेंबर 2015 मध्ये नवीन पक्षाचे नांव झेंडा ठरला, जाहीर झाला, व 1 महिन्यानंतर नागपूरात पार्टीची स्थापना झाली. राज्यात सर्वप्रथम, पार्टी उभी करण्यासाठी नागपूर ग्रामीण, ओबीसी परिषदेतर्फे रूपए एक लाख निधी मुंबईतील पवई शाखेचा एक लाख निधी वगळल्यास सुरूवातील झेंडे, मफलर, पक्षसाहित्य-प्रचार निर्मितीसाठी स्वतःचे लाखो रूपये खर्च करीत बी.आर.एस.पी.चा राज्यभर झंझावात उभा केला. पार्टीचे पहिले अधिवेशन मुंबईत 4-5 डिसेंबर 2015 रोजी भव्यपणे तत्कालिन समाजवादी नेते मा. शरद यादव यांच्या उपस्थितीत जांबोरी मैदान वरळी येथे संपन्न झाले. तर दि. 5 डिसेंबर 2015 च्या सायंकाळी वरळी ते चैत्यभूमी असा भव्य लोकसंख्येचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महानिर्वाण अभिवादन मार्च करीत मुंबईत पार्टीचा झंझावात उभा केला. त्यानंतर 2015, नागपूरातील भव्य मोर्चा, मुंबईतील 2016 चा पोलीस आकडेवारीनुसार 35000 चा अतिभव्य मोर्चा, पुन्हा 2017, 2018, 2019 पर्यंत नागपूर किंवा मुंबईत भव्य मोर्चाव्दारे पार्टीची ताकद वाढवित बीआरएसपी राज्यात आंबेडकरी पक्षात एक प्रमुख पक्ष बनला. या पक्षबांधनित राज्यभर विश्वास प्राप्त करो रैली, विदर्भ संघर्ष यात्रा, महिला विद्यार्थी, कर्मचारी, आदिवासी संमेलने, शेतकरी मेळावे घेत पार्टीला रचनात्मक कार्यक्रमाव्दारे व्यापक बनविले. विशेष म्हणजे पार्टी स्थापनेनंतर 2016 साली झालेल्या राज्य लोकल बॉडीत विदर्भात 4-5 ठिकाणी पार्टी उमेदवार कुठे 1 मत तर कुठे 6-10 मत फरकांनी पडले, तर कुठे नगरपरिषद अध्यक्ष निवडणुकीत प्रस्थापित राजकीय पक्षाचा पाडाव करीत दुसरा क्रमांक गाठला. 2019 लोकसभा निवडणुकीत राज्यभरात 27 उमेदवारात मी स्वतः नागपूरातून पक्षवाढीसाठी स्वताला डावावर लावल्यामुळे 2019 च्या राज्यातील विधानसभा निवडणुकीत पक्षाच्या आश्वासक कार्यपद्धतीमुळे 10-12 पक्षाच्या महाविकास आघाडीत पक्षाने जागा मिळविली व त्या निवडणुकीत पुन्हा स्वतःच्या कमाईचे लाखे रूपये खर्चित वरळी विधानसभा निवडणूक लढवून पक्षाला राज्याच्या मुख्य राजकारणात सक्रीयपणे आणले. दरम्यानच्या काळात पक्षाचा इतर राज्यात विस्तार होत, गुजरात, तेलंगणा, कर्नाटक सह दिल्ली, हिमाचल प्रदेश व हरियाणा राज्यात पक्षाने पाय रोवण्यास सुरूवात केली. या सर्व काळात आदिवासी पेसाकायदा परिषद, मावळातील शेतकरी परिषद, जुन्नरमधील आदिवासी पुर्नवसनाचे आदोलन, पुणे शनिवारवाडा पटांगणातील पुणे करार विरोधी सभा, किंवा दिल्लीतील जंतर-मंतर वरील संविधान सन्मान परिषद याशिवाय विदर्भ राज्य, ओबीसी जनगणना, संविधान परिषदा अशा अनेक आघाड्यांवर मात करीत पक्षाचा प्रवास सुरू राहीला. या संपूर्ण प्रवासात स्वतःचा कार्यक्रम, कार्यकर्ता व स्वतःची साधने यांचा सुरेख संगम पडवित पक्षाने यशस्वीपणे बाटबाल करताना 2015 ते 2018 पर्यंत बहुजन संगटक पाक्षिक चालविले, वर्तमानपत्राचे प्रयत्न केले. परंतु पर्याप्त निधीमुळे जमले नाही. तरीसुद्धा अनेक अडीअडणींना तोंड देत ध्येय, पर्यायी ध्येयवादी राजकारण, मिशन भूमिका घेत वाटचाल करताना कधीही दुःख, खेद किंवा नैराश्याने माझा पाठलागही केला नाही. उलट प्रफुल्लीत कार्यकर्त्यांचे तपस्वी काम बघून सतत नवीनच उर्जा मिळत गेली. त्यामुळेच माझे अनेक सहकारी विनोदाने म्हणतात की, माने सरांना 'कांशीराम आंबेडकरांच्या भुताने झपाटले आहे.' भूतप्रेत आपण मानित नाही. परंतु 'झपाटून काम करणे हे प्रत्येक मिशनरी कार्यकर्त्याचे प्राथमिक लक्षण होय' असे मी मानतो.

अॅड. (डॉ.) सुरेश माने
संस्थापक अध्यक्ष, बी.आर.एस.पी.

या संपूर्ण प्रवासात गेल्या 10 वर्षात मी, आपण सर्व अथवा बीआरएसपी पार्टी व मुव्हमेंट म्हणून यशस्वी आहोत. परंतु राजकीय यश अपेक्षित प्रमाणात मिळाले नाही हे ही खरेच होय. तरीदेखील ध्येयवादी राजकारणी हे यशअपयशाची तमा न बाळगता ते सतत प्रयत्नरत राहतात. मी आपण सुद्धा तेच करतो. सध्या तर पक्षाच्या विविध 10-12 विविध आघाड्यांची निर्मिती करून आपल्या परिवर्तनवादी बहुजनवादी समाज व राजकारणाला व्यापक बनविण्याचे उद्दीष्ट आहे. शिवाय आगामी स्थानिक स्वराज्यसंस्था निवडणुकीत यश संपादन करून पुढील लोकसभा-विधानसभेला प्रचंड तयारीसह समोर जाण्याचे नियोजन आहे. या सर्व प्रवासात अभिनंदने-टिका स्विकारणे हा सामाजिक-राजकीय जीवनाचा अविभाज्य भाग आहे. तसेच थकलेले भरकटलेले सहकारी इकडे-तिकडे होणे, नवे मिळणे या सर्व नैसर्गिक प्रक्रिया आहेत, तरीसुद्धा गेल्या 10 वर्षातील कोरोना 2 वर्षे वगळता 8 वर्षात आपण सर्वांनी बीआरएसपी पक्ष म्हणून यशस्वीच वाटचाल केली आहे, आंबेडकरी चळवळीची पारंपारिक चौकट व्यापक केली आहे व भविष्यात देखील करणार आहोत. यासर्व प्रवासात अनेकांची साथ आहेच, होती व राहीलही कारण आमच्यासाठी राजकारण हा धंदा नव्हे तर ती महापुरूषांच्या विचार आधारीत संघर्ष लढा होय, परिवर्तनाचे आंदोलन होय. खरेतर 2015 ते 2025 दहा वर्षे पक्ष टिकविणे, चालविणे, राज्यातील प्रमुख आंबेडकरी पक्षात बीआरएसपीने स्थान मिळविणे हे लहानसहान नाही, यात एखादा खासदार-आमदार निवडून आला असता तर अनेक दलाल आंबेडकरी नेत्यांची दुकाने मोडीत काढता आली असती. राज्यातील भरकटलेल्या बीएसपीला वठणीवर आणता आले असते आणि आजकालच्या भाजपा-संघप्रणीत दहशतवादाच्या सांस्कृतिक लढाईत राज्यात एक फुले-शाहू-आंबेडकरी विचारांचे प्रचंड ताकदीचे वादळ-आव्हान निर्माण करता आले असते ते झाले नाही याचे मात्र दुःख आहे, खेदही आहे. परंतु आजकालच्या बाजारू आणि भांडवली, राजकारणाच्या स्पर्धेत टिकून राहणे तेही वैचारिक संघर्षाच्या व ध्येयवादी राजकारणाच्या धोरणांवर हे सोपे नाही. गेल्या दहा वर्षात कोणकोण कुठे आहेत पहा, कोणकोण संपले हे ही पहा. त्या सर्वांच्या तुलनेत चळवळ व फुले-शाहू-आंबेडकरी राजकारणाची दिशा व प्रतिष्ठा सांभाळीत वाटचाल करणे सोपे नव्हे. परंतु ती आपण सर्वजण करीत आहोत याचा मला जाज्वल्य अभिमान आहे. ■ ■

कांशीरामजींचा बौद्ध धम्माबाबत दृष्टीकोन

काहीजण विचारतात, 'मा. कांशीरामजींनी बौद्ध धर्म का स्वीकारला नाही?' या प्रश्नाचे उत्तर समजून घेण्यासाठी त्यांच्या संपूर्ण चळवळीचा अभ्यास करणे आवश्यक आहे. मी 1989 पासून बामसेफच्या कार्यात सक्रीय होतो. त्यापूर्वी मी या चळवळीचा अभ्यास व निरीक्षण करीत होतो. माझे कार्य यवतमाळ जिल्ह्यातून सुरू झाले आणि पुढे कोकण, नाशिक, भुसावळ, पारस आदी ठिकाणी मी पूर्ण मनोभावे कार्य केले. माझे संपूर्ण तारुण्य या चळवळीत खर्ची पडले, असे अभिमानाने सांगू शकतो. दिल्लीतील बामसेफच्या कार्यालयात दीड महिना काम करण्याची संधीही मला मिळाली आणि त्यामुळे मा. कांशीरामजींचे कार्य मी अतिशय जवळून पाहिले. त्यांच्या चळवळीचा मुख्य उद्देश होता, विखुरलेल्या जातींना एकत्र आणून बहुजन समाज तयार करणे आणि त्या माध्यमातून राजकीय सत्ता हस्तगत करणे. पण त्यांच्या मनाचा खरा कल बौद्ध धम्माकडेच होता. त्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची संपूर्ण चळवळ आणि विचारप्रवाह आत्मसात केला होता. त्यांनी या चळवळीची शास्त्रीय मांडणी केल्यामुळे बुद्धिवादी आणि प्रगत विचारांचा वर्ग या चळवळीशी जोडला गेला. कॅडर कॅम्पमध्ये भगवान बुद्धांचा धम्म समजावून सांगितल्याशिवाय ते कॅम्प कधीच पूर्ण होत नसत.

नागपूरमधील ऐतिहासिक बैठक :- मी यवतमाळला कार्यरत असताना महाराष्ट्र संयोजक श्रीकृष्ण उबाळे यांनी नागपूर येथे तीन दिवसांची विशेष बैठक बोलावली होती. ही बैठक अत्यंत महत्त्वपूर्ण होती आणि केवळ निवडक 33 प्रमुख कार्यकर्त्यांनाच निमंत्रित करण्यात आले होते. मला त्या बैठकीत सहभागी होण्याची संधी लाभली. मा. कांशीरामजींनी बामसेफमध्ये 'बुद्धिस्ट रिसर्च सेंटर' नावाची एक स्वतंत्र शाखा स्थापन केली होती. याच पार्श्वभूमीवर नागपूर बैठकीत 'डॉ. आंबेडकर रिसर्च इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्स' या संस्थेची स्थापना करण्यात आली, जी 'रिसर्च अँड डेव्हलपमेंट (बामसेफ)' या विभागांतर्गत होती. या विभागाचे प्रमुख होते डॉ. डी. एस. पिंपळकर आणि मला आजीवन सदस्य म्हणून नियुक्त करण्यात आले होते.

आर. के. जुमळे
93264 50506

त्याच बैठकीत 'बहुजन एम्प्लॉईज फेडरेशन' ही संघटना स्थापन झाली आणि मला केंद्रीय कार्यकारिणीवर सहसचिव म्हणून स्थान देण्यात आले.

'पे बॅक टू द सोसायटी प्रोग्रॅम' :- 1998 मध्ये माझी बदली कोकणातून नाशिकला झाली. त्या काळात रजिस्टर्ड बामसेफमुळे कार्यात अडथळे येत असल्याने मा. कांशीरामजींच्या सूचनेनुसार 'पे बॅक टू द सोसायटी प्रोग्रॅम' या संस्थेची स्थापना करण्यात आली. नाशिक जिल्ह्यात या संस्थेच्या माध्यमातून मी अनेक कॅडर कॅम्प आणि बौद्ध प्रवचनांचे कार्यक्रम आयोजित केले. बुद्ध जयंतीपासून कबीर जयंतीपर्यंत (7 ते 20 मे 2001) जिल्हाभर धम्मप्रवचनांचा उपक्रम राबविला गेला. त्या काळात डॉ. बिस्वास, जे केंद्र सरकारच्या सचिवालयात उच्चपदावर कार्यरत होते, यांनी नाशिक येथे मा. कांशीरामजींच्या बहुजन चळवळीवर अभ्यासपूर्ण व्याख्यान दिले. त्या वेळी उपस्थित कार्यकर्त्यांनी प्रश्न केला, 'कांशीरामजी बौद्ध धर्म का स्वीकारत नाहीत?' त्यावर त्यांनी सांगितले, 'बहुजन समाज तयार करणे हे पहिले काम आहे. त्यानंतर धम्मस्वीकार हा पुढचा टप्पा आहे. डॉ. बाबासाहेबांनी देखील आयुष्याच्या अखेरीस सर्व धर्मांचा अभ्यास करून बौद्ध धर्म स्वीकारला होता.' या व्याख्यानानंतर कांशीरामजींनी बौद्ध धर्म स्वीकारण्याची घोषणा केली असल्याची बातमी प्रसिद्ध झाली होती.

बौद्ध धर्म स्वीकारण्याची त्यांची भूमिका विकिपीडियामधील नोंदीनुसार :- 'सन 2002 मध्ये कांशीरामजींनी जाहीर केले की, 14 ऑक्टोबर 2006 रोजी डॉ. आंबेडकरांच्या धर्मपरिवर्तनाच्या 50व्या वर्धापनदिनी ते बौद्ध धर्म स्वीकारतील. त्यांच्यासोबत 5 कोटी समर्थक देखील धर्मांतर करतील, असा त्यांचा मानस होता. मात्र, 9 ऑक्टोबर 2006 रोजी त्यांच्या निधनामुळे हे स्वप्न अपूर्ण राहिले. मायावती यांनी स्पष्ट केले होते, 'आम्ही ठरविले होते की, जेव्हा केंद्रात पूर्ण बहुमताची सरकार येईल, तेव्हाच आम्ही धर्मांतर करू. सत्ता हस्तगत न करता धर्म बदलल्यास फक्त आमचेच धर्मांतर होईल, समाजाचे नाही. आम्हाला धार्मिक क्रांती घडवायची होती.

त्यांच्या जीवनातील बौद्धत्व :- जपानमध्ये झालेल्या जागतिक बौद्ध परिषदेला भंते सुरई ससाई यांनी कांशीरामजींचे नाव सुचविले होते. हेच त्यांच्या बौद्ध दृष्टिकोनाचे द्योतक आहे. त्यांच्या निधनानंतरही त्यांचे अंत्यसंस्कार बौद्ध पद्धतीनेच पार पडले, यावरून त्यांचे जीवन आचरणाने बौद्धमय होते हे स्पष्ट होते. मी स्वतः 14 जून 2000 रोजी इगतपुरी येथे 10 दिवसांचे विपश्यना शिबिर केले होते. त्यावेळी श्री. सत्यनारायण गोयंका यांनी प्रत्यक्ष शिबिरात येऊन प्रवचन दिले. मला जाणवले की, गोयंकाजी आणि कांशीरामजी दोघांकडे बौद्ध धर्माचे औपचारिक प्रमाणपत्र नसले तरी त्यांच्या आचरणातून ते खरे बौद्ध होते. गोयंकाजी बुद्धांच्या उपदेशाचे शिक्षण देत होते, तर कांशीरामजी 'चरथ भिक्खवे चारिकं' या बुद्धवचनाप्रमाणे संपूर्ण भारतभर भ्रमण करून लोकजागृती करत होते. बौद्ध धम्माची दीक्षा घेण्याचे कांशीरामजींचे स्वप्न अपूर्ण राहिले, पण त्यांचे संपूर्ण जीवन, विचार आणि कार्य बौद्धमय होते, यात शंका नाही. आज उत्तरप्रदेश, बिहार, मध्यप्रदेश, छत्तीसगड आणि इतर राज्यांमधून चैत्यभूमी (मुंबई) व दीक्षाभूमी (नागपूर) येथे लाखो लोक पंचशीलचे झेंडे घेऊन, जयभीमच्या घोषणांसह येतात. या नव्या सामाजिक-जागृतीच्या लाटेचे खरे श्रेय मा. कांशीरामजींनाच जाते. फक्त दुःख एवढेच, जर कांशीरामजी आज हयात असते, तर कदाचित आरएसएसप्रणीत भाजपा सत्तेत नसती आणि बहुजन समाज पक्षच सत्तेवर असता. मा. कांशीरामजींच्या स्मृतिदिनी त्यांना विनम्र अभिवादन! ■ ■

6 ऑक्टोबर 2025 - भारतीय लोकशाही व न्यायव्यवस्थेवर कलंकाचा दिवस

6 ऑक्टोबर 2025 हा दिवस भारतीय लोकशाहीला काळिमा फासणारा आणि जीवंत असलेल्या न्यायव्यवस्थेवर मोठा प्रहार करणारा ठरला. सर्वोच्च न्यायालयातील एका वकिलाने, राकेश किशोर या नावाच्या उच्चशिक्षित व अनुभवी अधिवक्त्याने, न्यायालयातच सरन्यायाधीश गवई यांच्यावर पादत्राण फेकून अपमानास्पद कृत्य केले, हे केवळ अशोभनीय नव्हे तर लोकशाहीविरोधी आहे.

'आप गैरों की बात करते हैं, हमने अपने भी आजमाए हैं; लोग काँटों से बचकर चलते हैं, हमने फूलों से भी ज़ख़्म खाए हैं!'या ओळी जणू आजच्या घटनेला साजेशा वाटतात. कारण न्यायव्यवस्थेवर फुलांनी जख्म देण्याचा प्रयत्न आज झाला आहे. अशा मानसिक विकृतीच्या वकिलाविरुद्ध केवळ निषेध पुरेसा नाही. त्याच्यावर देशद्रोहासह कठोर दंडात्मक कारवाई व्हावी आणि अधिवक्तापद तसेच नागरिकत्व दोन्हीही रद्द करण्याची गरज आहे. बार काउन्सिलने त्याचे तात्पुरते निलंबन केले असले, तरी हे अपुरे आहे. कायमस्वरूपी बंदी आवश्यक आहे. ही घटना केवळ एका व्यक्तीवरचा हल्ला नसून, शिक्षित दलित समाजावरचा सांकेतिक आघात आहे. शिक्षण, प्रगती आणि सामाजिक न्यायाच्या प्रवासात असलेल्या समाजावर हा प्रहार आहे. आज तरी शिक्षित बांधवांनी जागे होणे अत्यंत आवश्यक आहे. राजकारणाचे स्तर इतके खालावतील असे वाटले नव्हते. भारतीय संविधानावर आधारित न्यायव्यवस्थेवरचा हा हल्ला काही अपघाती नसून, ठरवून रचलेल्या कूटनीतीचा भाग असल्याचे दिसते. आश्चर्य म्हणजे, कोर्टात ही घटना घडूनही कार्यवाही सुरू राहिली, कारण न्यायालयीन संस्कार आणि बौद्ध मूल्ये न्यायालयाने दाखवून दिली. प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांनी या घटनेबद्दल खेद व्यक्त केला, पण त्यांनी तत्काळ दंडात्मक आदेश दिले असते, तर न्यायव्यवस्थेवरील विश्वास अधिक दृढ झाला असता. बहन मायावती आणि राष्ट्रवादी काँग्रेसचे ज्येष्ठ नेते शरदचंद्र पवार यांनीही या कृत्याची कठोर निंदा केली आहे. लोकशाही, न्यायव्यवस्था आणि प्रशासनावर अशा सूडबुद्धीच्या कृतींनी विश्वास कमी होतो. शिक्षित वर्ग जर सुरक्षित नसेल, तर शासनाचे संरक्षण कोणाला? बेरोजगारी, सामाजिक अस्थिरता आणि राजकीय वैमनस्य वाढत असताना, अशा घटना नव्या पिढीचे भविष्य अधिक धोक्यात टाकतात. या पार्श्वभूमीवर शासनाने सुरक्षा व्यवस्था मजबूत ठेवून सामाजिक सौहार्द आणि एकोपा कायम राखणे अत्यंत आवश्यक आहे. भारत देश हा 'विविधतेत एकता' या विचारावर उभा आहे. शासन बदलते, सत्ताधारी बदलतात, पण एकोपा आणि लोकशाही मूल्ये टिकली पाहिजेत, हाच खरा उज्ज्वल भारताचा पाया आहे. ■ ■

संकलन व लेखन
- बिपीन एस. गजभीये
मो.9823593577

वाचक विचारपीठ

भारताचे सरन्यायाधीश भूषण गवई आणि सनातनी निषेध!

6 ऑक्टोबर 2025 हा भारतीय न्यायव्यवस्थेच्या इतिहासातील काळा दिवस म्हणून ओळखला जाईल. या दिवशी सर्वोच्च न्यायालयात खजुराहो येथील पुरातन मंदिरातील भग्न मूर्ती संदर्भातील याचिका ऐकली जात होती. या याचिकेमध्ये याचिकाकर्त्याने ती मूर्ती भगवान विष्णूची असल्याचा दावा करून तिचे मूळ स्वरूप पुनर्स्थापित करण्याची मागणी केली होती. हे मंदिर पुरातत्त्व विभागाच्या अखत्यारीत असल्याने कोणत्याही प्रकारचे बदल करण्याचा अधिकार कोणालाही नाही, हे स्पष्ट असतानाही धार्मिक आस्थेच्या नावाखाली हा मुद्दा संवेदनशील बनविण्यात आला.

या खटल्यात सरन्यायाधीश भूषण गवई यांनी केलेल्या एका टिप्पणीमुळे काही सनातनी वर्गाच्या भावना दुखावल्या गेल्या असा आरोप करण्यात आला आणि त्यावरून सोशल मीडियावरून सरन्यायाधीशांवर असभ्य हल्ले सुरू झाले.

भूषण गवई हे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या सामाजिक विचारांचा वारसा घेऊन आलेले आहेत. डॉ. बाबासाहेबांनी 1956 मध्ये बौद्ध धम्माचा स्वीकार करताना दिलेल्या 22 प्रतिज्ञा या सामाजिक क्रांतीचा भाग होत्या. त्या प्रतिज्ञांचा उद्देश कोणाच्याही धार्मिक भावना दुखावणे नव्हता; तर तो होता, 'पूर्वाश्रमीचे दास्यत्व झुगारणे आणि नव्या समत्वाच्या युगात प्रवेश करणे.'

धर्मांतरानंतरही आंबेडकरी समाजातील काही सांस्कृतिक सवयी टिकून राहिल्या, तर काही संपल्या. परंतु या धर्मांतराने सनातनी व्यवस्थेला झालेली जखम आजही बोचते आहे. भारतीय राज्यघटनेने प्रत्येक नागरिकाला धर्म, आस्था, परंपरा आणि रूढी यांच्या आधारे जगण्याचे स्वातंत्र्य दिले आहे. त्यामुळे हिंदू धर्माचा त्याग केलेल्या समाजाने हिंदू आस्था विषयांवर मत मांडू नये, असा विचार मुळातच घटनेविरोधी आहे. तरीही आज न्यायमूर्तींच्या जात-धर्माच्या आधारे त्यांच्या निर्णयांचे विश्लेषण करणे ही एक अत्यंत दुर्दैवी आणि घृणास्पद प्रवृत्ती समाजात वाढताना दिसते. शहाबानो प्रकरणात मुस्लिम महिला पोटगीस पात्र ठरविणारा निकाल देणारे न्यायमूर्ती शहा मुस्लिम नव्हते, बाबरी मस्जिद प्रकरणात न्यायालयीन खटले चालवणारे अनेक न्यायाधीश मुस्लिम नव्हते. तेव्हा त्यांच्या धर्माच्या आधारे त्यांच्या निर्णयांवर प्रश्न उपस्थित झाले नाहीत; मग आजच का? या निषेधामागे एकच स्पष्ट संदेश दडलेला आहे, 'दलित समाजातील व्यक्ती सर्वोच्च पदावर विराजमान होऊ नये.' सरन्यायाधीश भूषण गवई यांच्याबाबत प्रोटोकॉलचे पालनही करण्यात आले नाही आणि हे त्यांचे दलित असणे काहींना अजूनही खपलेले नाही, हेच यातून दिसते.

ॲड. अविनाश टी. काले
मो. 9960178213

आंबेडकरी समाजाचा मोठा भाग कोणत्याही सनातनी राजकीय संघटनेच्या परिघाबाहेर राहणे पसंत करतो. काही नेते तडजोडीच्या राजकारणात सहभागी असले तरी व्यापक स्तरावर बौद्ध समाज संघ आणि हिंदुत्व विचारसरणीपासून अलिप्त राहतो. त्याचवेळी काँग्रेस आणि इतर उदारमतवादी पक्षही या समाजाला स्वीकारण्यात अपयशी ठरले आहेत. त्यामुळे नवबौद्ध समाज आज सामाजिक आणि राजकीयदृष्ट्या अलग पडलेला आहे. या घटनेतून एकच स्पष्ट संदेश मिळतो, 'सनातनी शक्तींचा हा निषेध केवळ सरन्यायाधीशांचा नाही, तर संपूर्ण नवबौद्ध समाजाचा प्रतीकात्मक विरोध आहे.'

यापुढे आवश्यक आहे ते अलिप्तवादी धोरण. इतरांच्या धर्मात हस्तक्षेप न करता स्वतःचा धम्म आचरण करणे, आपले सामाजिक संघटन बळकट करणे आणि 'एक जुटीने उभे राहणे' हीच काळाची गरज आहे. कारण हा संघर्ष फक्त व्यक्तीचा नाही, तर विचारांचा आहे आणि त्या विचारांची बाजू विवेक, समता आणि घटनात्मक न्यायाच्या मार्गानेच मांडली पाहिजे. ■ ■

वाचकांचे विचारपिठ

न्या. भूषण गवई यांच्यावरील हल्ला हा संविधानावरील हल्ला

अंजनगाव सुर्जी - सर्वोच्च न्यायालयाचे सरन्यायाधीश न्या. भूषण गवई यांच्यावर न्यायालयातच एका वकिलाने बूट फेकून हल्ला करण्याचा प्रयत्न केला. हा हल्ला केवळ भूषण गवई यांच्या एकट्यावरील हल्ला नसून हा भारतीय संविधानावर केलेला हल्ला आहे. त्यामुळे आम्ही या घटनेचा जाहीर निषेध करतो असे मत संभाजी ब्रिगेडचे प्रवक्ते प्रेमकुमार बोके यांनी व्यक्त केले आहे. भूषण गवई हे आपल्या बुद्धिमत्तेच्या बळावर सरन्यायाधीश पदावर पोहोचलेले आहे. भारतीय संविधान आणि लोकशाहीवर त्यांचा पूर्ण विश्वास आहे. परंतु वर्णवर्चस्ववादी लोकांना भूषण गवई यांचे 'त्या' पदावर जाणे सहन झालेले नाही. कारण मनुस्मृतीच्या समर्थकांना बहुजन समाजातील व्यक्तीने कोणत्याही मोठ्या पदावर गेलेले आवडत नाही. त्यामुळे वेळोवेळी उच्च पदावरील बहुजनांचा अपमान करण्यात येतो. भूषण गवई सरन्यायाधीश झाल्यानंतर जेव्हा पहिल्यांदा मुंबईत आले होते, तेव्हा सुद्धा प्रोटोकॉल नुसार कोणताही मोठा अधिकारी त्यांना भेटण्यासाठी गेलेला नव्हता आणि त्यांचा अपमान केला होता. त्यामुळे जातीचा अहंकार बाळगून असलेल्या मनुवाद्यांना बहुजन समाजातील व्यक्ती कितीही विद्वान, बुद्धिवान असला तरी ते मान्य होत नाही आणि मग त्यातूनच त्यांची जातीय विकृती उफाळून येऊन अशा दुर्दैवी घटना घडत असतात. या घटनेचा आम्ही संभाजी ब्रिगेडच्या वतीने जाहीरपणे निषेध करीत असून अशा जातीयवादी प्रवृत्तींना रोखण्यासाठी सर्वांनी संघटित होऊन प्रतिकार करायला हवा असे आवाहन प्रेमकुमार बोके यांनी केले आहे. ■ ■

- प्रेमकुमार बोके
9527912706

सरन्यायाधीश भूषण गवई यांचा अपमान

माननीय सरन्यायाधीश भूषण गवई साहेबांवर राकेश किशोर तिवारी याने जोडा फेकण्याचा प्रयत्न करून अपमानित केले, त्यानंतर 'सनातन'चे समर्थन केले. त्याला पोलिसांनी अटक करायला पाहिजे होती. केली नाही. या पार्श्वभूमीवर मी गवई साहेबांनी civil appeal no. 2317/2011, दविंदर सिंग विरुद्ध पंजाब राज्य प्रकरणी 1 ऑगस्ट 2024 ला दिलेला निकाल पुन्हा वाचला. एकंदर पाने 281 आहेत. त्यात ते लिहितात.... That the criteria for exclusion of the creamy layer from the sc n st for the purpose of affirmative action could be differant from criteria as applicable to obc..... मी त्यांच्या जजमेंटवर कोणत्याही प्रकारचे भाष्य न करता त्यांचे समर्थन किंवा विरोध न करता या देशातील व्यवस्थेला प्रश्न विचारतो की.... आम्ही कितीही शिकलो, विद्वान झालो, मोठ्या पदावर पोहोचलो तरी आमची insulting identity वरून वर्णवादाचे समर्थक आमचा अपमान करतात आणि म्हणून डॉ. बाबासाहेबानी संविधानातील art (16) adequate representation draft करताना अनुसूचित जातीसाठी creamy layer किंवा आर्थिक निकष न लावता 'untochability' हा निकष लावला होता, कारण अस्पृश्यता हा कलंक असून non transferable आहे. गवई साहेब... आपण सगळ्यांनीच हे भोगले आहे, भोगत आहोत... तेव्हा या देशातील सर्व सुजाण न्यायाधीश्यांनी अनुसूचित जातीला creamy layer लावण्याच्या निर्णयाचा फेरविचार करावा. ■ ■

- कुलदीप रामटेके
मो. 9130549842

बहुजन सौरभ
BAHUJAN SAURABHA

धम्मदुत बुद्ध विहार

कबीर नगर, उत्तर नागपूर. भव्य मैदानात विहार, भिक्खू निवास, वाचनालय असून येथे भिक्खू निवासी असतात. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा अर्धाकृती पुतळा आहे. वंदना पौर्णिमा उत्सव, धम्मचक्र प्रवर्तन दिन, बुद्ध, फुले, शाहू, आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. भदंत बोधी धम्मकीर्ती सह उरकुडा अढाळे सह उपासक, उपासिका सक्रीय आहेत.

संवाद मित्र, डी.आर. कांबळे
मो.8600924170

जीआरवर सरकार-विरोधकांनी विधिमंडळात कायदेशीर बाजू सिद्ध करावी : नितीन चौधरी

नागपूर : राष्ट्रीय ओबीसी मुक्ती मोर्चाचे मुख्य संयोजक नितीन चौधरी यांनी 2 सप्टेंबरच्या जीआरवर सरकार आणि विरोधकांना आव्हान दिले आहे की, 'बंद दाराआड चर्चा न करता एकदिवसीय विधिमंडळ अधिवेशन बोलवा आणि आपली कायदेशीर बाजू सिद्ध करा.' त्यांनी म्हटले की, मराठा समाजाला हैद्राबाद गॅझेट पोतडीच्या आधारे कुणबी प्रमाणपत्र देणारा जीआर हा ओबीसी आरक्षणावर अवैध घुसखोरी करणारा आहे. सरकारच्या या निर्णयामुळे ओबीसी समाजात संताप असून राज्यभर आंदोलन सुरू आहेत. विरोधी पक्षांनीही आपली स्पष्ट राजकीय भूमिका जाहीर करावी, मूक संमती दिली का असा प्रश्न चौधरींनी उपस्थित केला. त्यांनी सरकारला आवाहन केले की, 'बौद्धिक गुफ्तगू सोडा आणि विधिमंडळाच्या पटलावरच सत्य सिद्ध करा.' उपस्थित नितीन चौधरी, अतुल देशमुख, अजय लांबट, तुषार पेंढारकर, शकील मोहम्मदी, आशिष दोनाडकर हे होते.

प्रबुद्ध अनुवाद अकादमीतर्फे डॉ. अनिल गजभिये यांना प्रा. मा.फ. गांजरे स्मृती अनुवाद सन्मान पुरस्कार प्रदान

नागपूर : 69व्या धम्मचक्र प्रवर्तन दिनानिमित्त झांसी राणी चौकातील विदर्भ हिंदी साहित्य संमेलनाच्या 'उत्कर्ष' सभागृहात विशेष कार्यक्रम आयोजित केला गेला. यावेळी प्रबुद्ध अनुवाद अकादमीतर्फे प्राध्यापक मा. फ. गांजरे स्मृती अनुवाद सन्मान पुरस्कार-2025 साहित्यिक क्षेत्रातील उत्कृष्ठ लिखाण आणि अनुवाद कार्यासाठी डॉ. अनिल गजभिये (इंदौर) यांना देण्यात आला. डॉ. गजभिये यांना हा सन्मान त्यांचे वैचारिक पुस्तक 'बाबासाहेब डॉ. आंबेडकर की ऐतिहासिक मुलाकातें' (मुळ लेखक : महेन्द्र गायकवाड; प्रकाशक : सम्यक प्रकाशन, नवी दिल्ली) या पुस्तकाच्या हिंदी अनुवादासाठी प्रदान करण्यात आला. पुरस्काराचे वितरण जेष्ठ आंबेडकरी साहित्यिक समिक्षक आणि विचारवंत ताराचंद्र खांडेकर यांच्या हस्ते झाले. पुरस्काराचे स्वरूप पुष्पगुच्छ, स्मृती-चिन्ह, शाल, पंचशील दुपट्टा आणि 5,000/- रुपयांचा धनादेश असे होते. कार्यक्रमात प्रमुख अतिथी ॲड. डॉ. रमेश शंभरकर उपस्थित होते. वक्ते शेखर पवार (साहित्यिक, कवि, कथाकार, नवी दिल्ली), विनय कुमार वासनिक (साहित्यिक, गोंदिया), मिरा मदनकर (सामाजिक कार्यकर्ता) आणि महेन्द्र मा. गांजरे उपस्थित होते. याशिवाय अनेक प्रतिष्ठित लेखक, साहित्यिक आणि सामाजिक कार्यकर्त्यांची उपस्थिती लक्षात घेण्यासारखी होती. प्रा. मा.फ. गांजरे यांच्या कार्याची माहिती त्यांचे चिरंजीव महेन्द्र मा. गांजरे यांनी दिली. यावेळी शेखर पवार, ॲड. डॉ. रमेश शंभरकर विचार व्यक्त केले. अध्यक्षीय भाषणात ताराचंद्र खांडेकर म्हणाले की, अनुवादाचे कार्य फार कठीण असून भाषेतील भाव व अर्थ यांचा अन्य भाषेत योग्यप्रकारे सप्रेषण करणे अत्यावश्यक आहे. संचालन अमित पवार यांनी केले, प्रस्तावना राजेश शेलार यांनी मांडली, तर आभार प्रदर्शन दिलीप पवार यांनी केले. नरेन्द्र शेलार, भिमराव गणवीर, अशोक डुले, मधुकर बोरीकर, हृदय चक्रधर, मनोहर गजभिये, राजेश खरे, महेन्द्र गायकवाड, लोकनाथ यशवंत, दादाकांत धनविजय, डॉ. महेन्द्र चोरमारे, भुपेश थुरकर, यशवंत पाटील, सिद्धार्थ मेश्राम, डॉ. एम. एस. वानखेडे, सुनिता जामगडे, सरोज अडसुळे, अनिता शेलार, वर्षा अडसुळे, सुजाता शेलार यासह इतर मान्यवर कार्यक्रमाला उपस्थित होते.

महत्वाचे

मानव कल्याण अभ्यासिकातर्फे ऑनलाईन बहुपर्यायी प्रश्नोत्तरी स्पर्धा

नागपूर : मानव कल्याण अभ्यासिका, शताब्दीनगर, नागपूर द्वारा आयोजीत निःशुल्क खुली ऑनलाईन बहुपर्यायी प्रश्नोतरी स्पर्धा आयोजित केली आहे. 14 ऑक्टोबर धम्मचक्र प्रर्वतन दिन (मंगळवार) ला ठीक सकाळी 10 ते 11 च्या आत दहा मिनीट वेळ घेऊन सोडवता येतील. विषय दिलेला आहे 'विश्वरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे जिवन कार्य'. ज्या स्पर्धकाला भाग घ्यायचा आहे त्यांनी आपल्या नावाची नोंद अनिरुद्ध मेंढे, मो.8788354340 या नावावर करावी. सर्व नावे गुप्त ठेवण्यात येतील. पहीले तिन स्पर्धकांची नाव घोषित करण्यात येतील. प्रश्न हे हिंदी मध्ये असुन प्रत्येक प्रश्नाला दोन मार्क दिल्या जातील. एकूण प्रश्न पन्नास असतील. अधिक माहिती करीता संयोजक, भीमराव म्हैस्कर, मो. 9764410363 संपर्क साधावा.

भोसला मिलिट्री शाळेचा प्रयाण सोनारकर याचे कराटे स्पर्धेत सुयश

नागपूर : जिल्हा क्रीडा अधिकारी कार्यालयाद्वारे आयोजित आंतर शालेय 14 वर्षे वयोगटातील कराटे स्पर्धेत भोंसला मिलिट्री शाळेचा विद्यार्थी प्रयाण सिद्धार्थ सोनारकर याने प्रथम स्थान प्राप्त करून विजयी यश प्राप्त केले. याची निवड विभागीय क्रीडा स्पर्धेकरिता करण्यात आली आहे. ही स्पर्धा गडचिरोली इथे होणार आहे. प्रयाणने आपल्या यशाचे श्रेय कमांडंट अमरेंद्र हरदास, प्राचार्य अजय शिर्के, क्रीडा शिक्षक शुभम बाला, कराटे प्रशिक्षक कृष्णा भलावी आणि आपल्या पालकांना दिले आणि सीओ चांद मोहम्मद, विनोद, रोशनलाल, बोरा, डुले, विजय, दिघे व इतर शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांनी विद्यार्थ्यांच्या या यशाचे कौतुक केले.

भारतीय बौद्ध महासभेचा उपक्रम, बौद्ध धम्म प्रमाणपत्राचे वितरण

नागपूर : दि बुद्धिस्ट सोसायटी ऑफ इंडिया नागपूर जिल्हा शाखेच्या वतीने 69 व्या धम्मचक्र प्रवर्तन दिना निमित्ताने राष्ट्रीय सचिव राहुल शेंडे व महाराष्ट्र प्रदेश उपाध्यक्ष विजय वासे यांच्या नियोजनानुसार पवित्र दीक्षाभूमी येथे स्टॉल लाऊन डॉ. भिमराव रामजी आंबेडकर मल्टी स्टेट क्रेडिट को.ऑप. सोसायटी ली. (बँकिंग) चे 223 भागधारक शेअरची नोंदणी करण्यात आली. तसेच बौद्ध धम्माचे 1538 बुद्धिस्ट प्रमाणपत्राचे वितरण करण्यात आले. या स्टॉलचे उद्घाटन जिल्हा अध्यक्ष राजेश (बौद्ध) दहिवले यांच्या हस्ते झाले असून या प्रसंगी सचिव आकाश चौरे, उपाध्यक्ष नरेंद्र चहांदे, मीडिया समन्वयक डी.डी. गजभिये, अनिल वाघमारे, संजीवन वालदे, रंजीत राऊत प्रामुख्याने उपस्थित होते. हा उपक्रम राबविण्याकरिता विलास झाडे, प्रमोद श्रीरामे, अविनाश मेश्राम, अतुल ठाकुर, विनय वाघमारे, अशोक रामटेके, शांता डोंगरे, सरोज मेश्राम, बेबी वानखेडे, प्रीति बागडे, शीला रंगारी, किरण राऊत यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

राजरत्न बुद्ध विहारात धम्मचक्र प्रवर्तन दिन साजरा

पुणे : खराडी येथील राजरत्न बुद्ध विहारात 69 वा धम्मचक्र प्रवर्तन दिन मोठ्या उत्साहात साजरा करण्यात आला. या वेळी राजरत्न ग्रंथालयाचे उद्घाटन आमदार बापूसाहेब पठारे यांच्या हस्ते झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष भन्ते डॉ. नागघोष महाथेरो होते. प्रमुख पाहुणे जगदीश मुळीक, नगरसेवक भैय्यासाहेब जाधव, ॲड. अरविंद तायडे, शैलेश चव्हाण, सर्जेराव वाघमारे आदींची उपस्थिती लाभली. कार्यक्रमाचे आयोजन भिमराव झेंडे यांच्या नेतृत्वाखाली करण्यात आले. संचालन शुभम चव्हाण व प्रशांत वाघमारे यांनी तर आभार प्रदर्शन नितीन सरोदे यांनी केले. बौद्ध उपासक-उपासिका मोठ्या संख्येने उपस्थित राहून कार्यक्रमाला उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला.

गुरुकुंज मोझरी येथे 11 ऑक्टोबर रोजी सर्वधर्म समन्वय व सर्वधर्म प्रार्थना संमेलन

गुरुकुंज मोझरी : श्रीगुरुदेव अध्यात्म गुरुकुल यांच्या वतीने सर्वधर्म समन्वय व सर्वधर्म प्रार्थना संमेलन शनिवार, दि. 11 ऑक्टोबर 2025 रोजी दुपारी 2 ते 4 या वेळेत आयोजित करण्यात आले आहे. या संमेलनाचे प्रमुख उद्दिष्ट म्हणजे समाजात बंधुभाव, ऐक्य आणि सर्वधर्म समभावाचा संदेश रुजविणे हे आहे. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या 'क्या राम ही तू है सही, अल्लाह खुदा तू है नहीं? येशू प्रभू भगवान है, और बुद्ध क्या तू है नहीं?' या समन्वयमय ओवळीने प्रेरित हा कार्यक्रम समाजातील धार्मिक एकात्मतेचे प्रतीक ठरणार आहे.

कार्यक्रमात विविध धर्मांचे प्रमुख भदंत संघरत्न मानके - बौद्ध धर्म, नामदेवराव गव्हाळे - हिंदू धर्म, नितीनजी सरदार - ख्रिश्चन धर्म, रणासिंग शेरसिंग बावरी - सिख धर्म, इस्तियाक अहमद - मुस्लिम धर्म, डॉ. मेघराज कोचर - जैन धर्म आदी उपस्थित राहून मार्गदर्शन करतील. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक ज्ञानेश्वर रक्षक करतील, तर समारोप आचार्य हरीभाऊ वेरुळकर यांच्या समन्वयात्मक भाषणाने होणार आहे.

या प्रसंगी सर्व धर्मांचे प्रतिनिधी एकत्र येऊन सर्वधर्म प्रार्थना, संवाद व समन्वयाचा संदेश देतील. समाजातील ऐक्य, शांतता आणि मानवतेचा दीप पुन्हा प्रज्वलित करण्यासाठी हा कार्यक्रम महत्त्वाचा ठरणार आहे. सर्व धर्मांचा समन्वय, बंधुभाव आणि मानवतेचा संदेश देणाऱ्या या ऐतिहासिक संमेलनास उपस्थित राहून लाभ घ्या.

महिलांच्या सुरक्षेचा प्रश्न ऐरणीवर : ॲड. महेंद्र गोस्वामी

पवनी/ भंडारा : पवनी येथील शिवाजी सायन्स कॉलेजमध्ये महिलांच्या सुरक्षेच्या विषयावर व भारतीय राज्यघटनेने नागरिकांना बहाल केलेल्या मुलभूत अधिकार व मूलभूत कर्तव्ये या विषयावर चर्चासत्र व मार्गदर्शन शिबिर आयोजित करण्यात आले होते. या शिबीराच्या अध्यक्षस्थानी प्रभारी प्राचार्य डॉ. संजय घुगल हे होते. तर प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून माजी न्यायाधीश तथा जेष्ठ विधिज्ञ ॲड. महेंद्र गोस्वामी हे होते. तसेच प्रमुख उपस्थितीत ॲड. ऋतुजा अवसरे व समन्वयक प्राध्यापिका डॉ. प्रगती देठे व डॉ. अर्जून तरले हे होते.

शिवाजी सायन्स कॉलेज व विधी सेवा प्राधिकरणाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आलेल्या या चर्चासत्रात माजी न्यायाधीश तथा जेष्ठ विधिज्ञ ॲड. महेंद्र गोस्वामी यांनी विद्यार्थ्यांना महिलांच्या सुरक्षेसाठी उपाय व कायदे यासंबंधी सखोल मार्गदर्शन केले. तसेच महिलांनी न्यूनगंड न बाळगता आपल्यावर किंवा आजूबाजूच्या महिलांवर होत असलेल्या लैंगिक, शारीरिक व मानसिक अत्याचाराच्या प्रश्नावर आवाज उठवलाच पाहिजे, असे आवाहन केले. या चर्चासत्रात सहभागी झालेल्या ॲड. ऋतुजा अवसरे यांनी सायबर क्राईम या विषयावर विस्तृत माहिती दिली. तर अध्यक्षस्थानावरून बोलताना प्रभारी प्राचार्य डॉ. संजय गुगल यांनी मूलभूत कर्तव्ये व मूलभूत हक्क हे एका नाण्याच्या दोन बाजू आहेत, असे स्पष्ट केले.

या कायदेविषयक मार्गदर्शन शिबिराचे प्रास्ताविक डॉ. प्रगती देठे यांनी केले. तर या कार्यक्रमाचे संचालन नैना सावरबांधे व आभारप्रदर्शन विधी स्वयंसेविका फाल्गुनी भुरे यांनी केले. या कार्यक्रमाचे प्रसंगी शिवाजी महाविद्यालयातील बहुसंख्य विद्यार्थी व प्राध्यापक वर्ग उपस्थित होते.

धम्म ही कृतीशील आचरणाची प्रक्रिया : डॉ. भदंत मेत्तानंद

नागपूर : त्रिशरण बुद्ध विहार, बालाजी नगर विस्तार येथे भदंत कौंडिन्य महाथेरो यांचा 23 वा वर्षावास समारंभ संपन्न झाला कार्यक्रमाची सुरुवात धम्म रॅलीने परिसरात चक्रमण करण्यात आले .यामधे उपासक-उपासिका बाल-बालिका यांनी शेकडो च्या संखेनी भाग घेतला होता. भदंत चिंचाल मेत्तानंद यांनी व्दीप प्रज्वलन करून त्रिशरन पंचशील प्रदान केले परित्त सुत्त पठण धम्मदेसना भिक्षू संघाची झाली सध्याच्या स्थितीत वर्षवासाच्या समाप्ती पर्वाची प्रासंगिकता लक्षात घेता हा बौधांचा महत्वपूर्न सोहळा असून धम्माच्या कार्यक्षेत्रात अश्या प्रकारचे कार्यकम होने अत्यंत गरजेचे आहे भ. बुद्ध आणि त्यांच्या धम्म या ग्रथांचे पठण करण्यात आले होते धम्म ही कृतीशील आचरणाची प्रक्रिया आहे. शीलाचा अवलंब करून जीवन यापन केले तर आपल्याला आनंदी प्रसन्न आणि संतुष्टता लाभते असा आशावाद भदंत मेत्तानंद यांनी केला या समारंभात भदंत शांती देव भदंत नागित बौधी, भदंत प्रज्ञारत्न, भदंत रठ्ठपाल आणि भदंत शीलानंद आदींची धम्म देशना झाली वर्षावास समापन सोहळा यशस्वी करण्यासाठी त्रिसरण बुद्ध विहाराचे पदाधिकारी विक्रम तुपे,निखील फूल पाटील, अतुल मेश्राम, सुनील रामटेके, करूणा सोनटक्के,मालती गाजबीये,रंजना मेश्राम, कुसुम कामगाडगे आणि विजया मडके इत्यादींनी भाग घेतला

इंडियन बँक पेंशनर्स अँड रिटायर असोसिएशनतर्फे महिलांना साडी वाटप

नागपूर : धम्मचक्र प्रवर्तन दिनानिमित्त दीक्षाभूमी, नागपूर येथे देशाच्या कानाकोपऱ्यातून लाखो भाविक दाखल झाले होते. बाहेरील प्रांतातून येणाऱ्या भाविकांच्या सेवेच्या भावनेतून इंडियन बँक पेंशनर्स अँड रिटायर असोसिएशन तर्फे दीक्षाभूमी चौक, काचिपुरा येथे दरवर्षीप्रमाणे अल्पोपहार वितरण करण्यात आले. यावर्षी प्रथमच विशेष उपक्रम राबवून गावीहून आलेल्या महिलांना साड्या वाटप करण्यात आल्या.

या पावन कार्याची सुरुवात चेन्नई येथील आनंदन, नामदेवन व चंद्रशेखरन यांच्या हस्ते झाली. त्यांच्या सोबत नागपूर, नाशिक, मुंबई तसेच दक्षिण भारतातील विविध प्रांतांमधील अनेक मान्यवरांनी सहकार्य केले.

या उपक्रमात अधिर बागडे, व्ही. पी. बोरकर, भारद्वाज वैद्य, प्रकाश हेडाऊ, अशोक बोकडे, अरुण मोहोड, वासुदेव गोडबोले, मनोहर देवीकर, अरुण वराडे, किशोर बागडे (नाशिक), अरविंद सहारे, देवाजी लभाने, विनोद दाल, मुरलीधर पराते, भाऊराव पेदांम, एकनाथ सदावर्ति, हेमंत डेकाटे, अशोक सोनवणे (मुंबई), युवराज सुशिर, सुरेश वासनकर, राजू हेडाऊ, दिलीप धापोडकर, युवराज पटेल (मुंबई), पिनाज गुप्ता, जी. जगन्नाथन, पी. मरि मुत्थू, स. आरमुगम, पौनमुड़ (पुडुचेरी), पवन कुमार पासवान, अशोक नागदिवे, मिलिंद गोंडाने आदी मान्यवरांनी सक्रिय सहभाग व सहकार्य केले.

मानवसेवेचा हा उपक्रम उपस्थित भाविकांनी कौतुकास्पद ठरविला असून, सेवा निवृत्तीनंतरही समाजोपयोगी कार्यात पेंशनधारकांचा सहभाग आदर्श ठरत असल्याचे मत व्यक्त करण्यात आले.

संबोधी महाविहार धाडीवाल ले आऊट येथे धम्मचक्र प्रवर्तन दिन उत्साहात साजरा

नागपूर : 69-व्या धम्मचक्र प्रवर्तन दिन 2 ऑक्टो. 2025 यानिमित्ताने संबोधी महाविहार धाडीवाल ले आऊट, नागपूर येथे, सकाळी 10 वाजता कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. सर्व प्रथम पंचशील ध्वजाचे ध्वजारोहण बेले यांच्या हस्ते करण्यात आले. बुद्ध पुजा व वंदना घेवून कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. प्रमुख पाहुणे व कार्यक्रम अध्यक्ष यांचे स्वागत करण्यात आले. दिशा वासनिक या विद्यार्थीनीने 22-प्रतिज्ञाचे वाचन केले. मिष्ठी कापसे हिने संविधान प्रास्ताविकेचे वाचन केले, अनुष्का शेंडे हिने गीत सादर केले. कार्यक्रमांचे प्रास्ताविक विठ्ठलराव पाटील, धम्मचक्र प्रवर्तन दिन विचारांचे चिंतन व प्रेरणा घेऊन पुढे वाटचाल करण्यासाठी आहे. असे विचार कार्यक्रमांचे प्रमुख पाहुणे राम घोडेस्वार यांनी व्यक्त केले. कार्यक्रमाची अध्यक्षता पुरुषोत्तम निमसरकार यांनी केली. अनिल हजारे, शंकर मानके यांनी सर्वांना हार्दिक शुभेच्छा दिल्या. संचालन डी. आर. कांबळे, आभार विजय आटे यांनी केले. अल्पोहार वाटप अजय शेंडे, पाणी वाटप विजय पाटील यांच्या कडुन करण्यात आले. वसाहतीतील उपासक, उपासिका व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

बंधुत्व फाउंडेशनने 11वी व 12वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी मोफत ऑनलाइन जीवशास्त्र कोचिंग केली सुरु

नागपूर : शैक्षणिक सक्षमीकरणासाठी झटणारी गैर-सरकारी संस्था बंधुत्व फाउंडेशनला आपल्या 11वी व 12वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी जीवशास्त्र विषयाच्या मोफत ऑनलाइन कोचिंग कार्यक्रमाची घोषणा करताना आनंद होत आहे.

शैक्षणिक दरी भरून काढणे आणि विद्यार्थ्यांना Biology समजण्यास मदत करणे हा या उपक्रमाचा उद्देश आहे. सोयीस्कर ऑनलाइन स्वरूपात दर्जेदार शिक्षण संसाधने उपलब्ध करून देणे हा यामागचा हेतू आहे. हा कार्यक्रम विद्यार्थ्यांना जटिल संकल्पना प्रभावीपणे समजून घेण्यास मदत करेल, त्यामुळे त्यांचा शैक्षणिक पाया मजबूत होईल.

स्वारस्य असलेले विद्यार्थी 9970119716 या मोबाईल क्रमांकावर "biology" हा शब्द Whatsapp द्वारे पाठवून या संधीचा लाभ घेऊ शकतात. नोंदणीनंतर सहभागींना ऑनलाइन कोचिंगची लिंक मिळेल. बंधुत्व फाउंडेशन शिक्षण सर्वांसाठी सुलभ करण्यावर विश्वास ठेवते आणि हा उपक्रम विद्यार्थ्यांना त्यांच्या शैक्षणिक प्रयत्नात उत्कृष्ट कामगिरी करण्यासाठी मदत करेल अशी आशा आहे. अर्थपूर्ण शैक्षणिक हस्तक्षेपातून समाजात सकारात्मक योगदान देण्याच्या संस्थेच्या वचनबद्धतेचे हे उपक्रम प्रतिबिंब आहे. बंधुत्व फाउंडेशन ही सामाजिक कल्याण आणि समुदाय विकासासाठी शैक्षणिक उपक्रमांना प्रोत्साहन देणारी एक गैर-सरकारी संस्था आहे. विकास आणि सक्षमीकरणासाठी प्रभावी कार्यक्रम तयार करण्याचा संस्थेचा प्रयत्न आहे. अधिक माहितीसाठी, संपर्क साधा - बंधुत्व फाउंडेशन, राजू पाटील, मो.9970119716

सेवाग्राम येथे आकांक्षा प्रकाशनची राज्यस्तरीय लिहित्यांची कार्यशाळा

नागपूर : आकांक्षा प्रकाशनतर्फे आयोजित राज्यस्तरीय सहावी लिहित्यांची कार्यशाळा येत्या 1 आणि 2 नोव्हेंबर रोजी सेवाग्राम येथील बापू कुटीमध्ये पार पडणार आहे. या कार्यशाळेला राज्यभरातील नवोदित तसेच ज्येष्ठ लेखक-लेखिकांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळणार असल्याची अपेक्षा व्यक्त करण्यात येत आहे.

या कार्यशाळेचे अध्यक्षपद 90 व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष तथा ज्येष्ठ समीक्षक डॉ. अक्षयकुमार काळे भूषविणार असून, उद्घाटन 'बाईमाणूसकार' करुणा गोखले यांच्या हस्ते होणार आहे. तसेच प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. प्रमोद मुनघाटे उपस्थित राहणार आहेत.

आकांक्षा प्रकाशन गेली अनेक वर्षे ही कार्यशाळा सातत्याने घेत असून, लेखन करणाऱ्या नवोदितांना चालना व प्रोत्साहन मिळावे हा या उपक्रमामागचा उद्देश आहे. यापूर्वी निरजा, प्रज्ञा दया पवार, उर्मिला पवार, डॉ. यशवंत मनोहर यांसारख्या दिग्गजांनी अध्यक्षपद भूषवले आहे. यावर्षी डॉ. काळे आणि करुणा गोखले यांची उपस्थिती कार्यशाळेचे विशेष आकर्षण ठरणार आहे.

स्त्रीमुक्ती या संकल्पनेवर करुणा गोखले यांची परखड मांडणी चर्चेत रंग भरणार असल्याचे आयोजकांनी सांगितले. तसेच कार्यशाळेत 'घटनेतून तिथल्या तिथे कथा विस्तार', 'सोशल मीडियाचा लेखन तंत्रावर होणारा परिणाम', 'आत्मचरित्र लेखन', 'हितगुज मनीचे' यांसारखे विषय हाताळले जाणार असून ताराबाईंच्या वादग्रस्त भाषणावर देखील सखोल चर्चा होणार आहे.

कार्यक्रमात कवी संमेलनाचाही समावेश असून, त्याचे अध्यक्षपद ज्येष्ठ कवी बबन सराडकर भूषवणार आहेत. कार्यशाळेची सविस्तर रूपरेषा लवकरच जाहीर करण्यात येईल, असे आयोजक आणि आकांक्षा प्रकाशनच्या सर्वेसर्वा अरुणा सबाने यांनी कळवले. आयोजन समितीत धनश्री पाटील, डॉ. वसुधा वैद्य, डॉ. अशोक काळे, डॉ. वंदना महात्मे या सहकाऱ्यांचा समावेश आहे.

ज्यांना या कार्यशाळेत सहभागी व्हायचे आहे त्यांनी धनश्री पाटील (मो. 9921407479) व डॉ. वंदना महात्मे यांच्याशी संपर्क साधावा, असे आवाहन आयोजकांनी केले आहे.

मैत्रेय बुद्ध विहारात अनुप्रवर्तन दिन साजरा

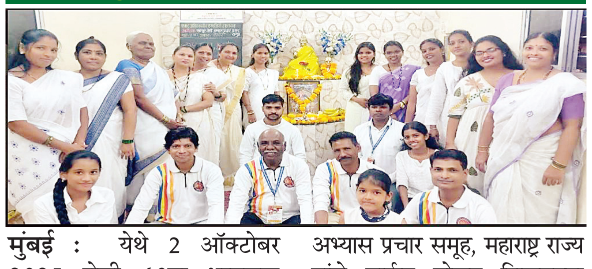

मुंबई : येथे 2 ऑक्टोबर 2025 रोजी 69वा धम्मचक्र अनुप्रवर्तन दिन मोठ्या उत्साहात साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक सुनिता कासारे यांनी केले.

मंडळाचे माजी अध्यक्ष अरविंद सावंत यांनी पहिले धम्मचक्र प्रवर्तन सारनाथ येथे गौतम बुद्धांनी केल्यानंतर झालेल्या दुसऱ्या व तिसऱ्या संगितीची माहिती दिली. मंडळाचे अध्यक्ष सुरेश माने यांनी सम्राट अशोकांच्या कार्याचा गौरव करून उपस्थितांना शुभेच्छा दिल्या. मंडळाचे आधारस्तंभ बबन आनंद ओव्हाळ यांनी बुद्ध लेण्यांचे जतन करणे ही काळाची कशी गरज आहे हे विशद केले. तसेच एकजूट लेणी अभ्यास प्रचार समूह, महाराष्ट्र राज्य यांचे मार्फत मोफत शिकवल्या जाणाऱ्या धम्म लिपीचे वर्ग आपल्या विहारात जसे सुरू करण्यात आलेले आहे तसे इतर विहारांमधून देखील लवकरच सुरू करण्यात यावे व धम्म लिपी शिकणे हे कसे अनिवार्य आहे याबद्दल आपली तळमळ व्यक्त केली.

धम्मपालन गाथा झाल्यानंतर बालउपासक कार्निश अश्वजित ओव्हाळ व गार्गी कल्पेश गायकवाड यांचे तर्फे शिरा व वेफर्सचे तसेच नागेशभाऊ खैरमोडे यांचे तर्फे जिलेबीचे वाटप करण्यात आले. सदर कार्यक्रमास मंडळाचे सर्व आजी-माजी सभासद तसेच उपासक-उपासिका हजर होते.

PROPERTY FOR SALE

Prime Land with Construction for Sale
Wela (Hari), Shankarpur Road, Nagpur (Gramin)
Perfect for Educational Institutions:
Area 0.46 hectares (50,000 Sq. Ft) with construction around 35000 Sq. Ft., Ideal for Schools, College, Training Center, Residential Tution College, Hotel, Hostel,
Contact : Sulay 9860361121

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648